DECLARATIONES ET ANNOTATIONES IN CONSTITVTIONES Societatis IESV.

Romæ, in ædibus Societatis IESV.

1559

PROOEMIVM IN DECLARATIONES ET Annotationes Constitutionum.

CVM OMNIVM Constitutionum hic finis sit, vt vniuersũ corpus Societatis et particularia eius membra ad sui cõseruationem & incrementũ, ad gloriam Dei, & vniuersalis Ecclesiæ bonum iuuẽtur; præter quàm quòd omnes et singulæ earum per seipsas ad finem dictum accõmodatæ sunt, tria alia in eis expeti possunt; Primum, vt plenæ sint; quò rebus omnibus, quæ incidere poßint, quantum fieri potest, prospiciant. Alterum, vt perspicuæ sint; quò minor scrupulis, vel dubitationibus sit locus. Tertium, vt breues sint, quantum plenitudinis ac perspicuitatis ratio patitur; vt memoria retineri poßint.

Quò tria hæc melius obseruentur; præter Constitutiones vniuersaliores & breuiores, quæ, vt obseruentur à nostris, & ostendantur, cùm oportebit, externis, erunt magis accommodatæ: visum nobis est in Domino has Declarationes et Annotationes esse adijciẽdas: Quæ, cùm non minoris sint authoritatis, quàm reliquæ Constitutiones, magis descendẽdo ad particularia, eos, qui reliquis præsunt, de rebus quibusdam poßint edocere, quas breuitas & vniuersalitas aliarum mi-

 nus

nus dilucidas reddebat. Sed præter vtrasque, quæ ad res minimè mutabiles pertinent, & vniuersaliter obseruari debent, aliæ quædam ordinationes erunt necessariæ, quæ diuersis temporibus, locis, & personis in diuersis domibus, Collegijs, et officijs Societatis (vniformitate tamen, quoadeius fieri poterit, in omnibus retenta) possint accommodari. De huiusmodi ordinationibus, vel regulis hic non agetur; sed id solùm admonebimus, quòd ab vnoquoque, qui ibi fuerit, vbi hæ obseruentur, iuxta voluntatem Superioris, qui ei præfuerit, sunt obseruandæ.

Vt redeamus ergo ad id, quod agitur hoc loco; harum Declarationum ordo hic erit, vt Constitutionibus respondeant. Itaque Pars parti, Caput capiti, cùm declarandum aliquid fuerit, reddetur; quod in margine Constitutionum littera quædã indicabit, cui alia similis in Declarationibus respondebit. Et sic ordinatè procedetur, eius fauore aspirante, qui ordinis totius principium est, vt perfectissima & infinita Sapientia.

DECLARATIONES *in Procæmium Constitutionum.*

A *CONGRVVS esse solet procedendi modus ab imperfectioribus ad perfectiora, præcipuè in ijs, quæ pertinent ad praxim; cùm id primum in executione occurrat, quod est in consideratione postremum.*

mum. Nam hæc à fine ad media deſcendit, & ſic in decem præcipuis partibus, ad quas reducuntur omnes Conſtitutiones, procedetur.

Prima de ijs admittendis ad probationem agit, qui noſtrum ſequi Inſtitutum expetunt.

Secunda de ijs dimittendis, qui ad illud non eſſe idonei videbuntur.

Tertia de ijs, qui retinebuntur, conſeruandis, & in ſpiritu ac virtute promouendis.

Quarta de ijs inſtituendis in litteris & alijs medijs proximos iuuandi, qui in ſpiritu & virtute in ſeipſis profecerint.

Quinta de cooptandis in corpus Societatis ijs, qui ſic fuerint inſtituti.

Sexta de ijs, quæ in ſeipſis obſeruare debent qui in hoc corpus iam cooptati ſunt.

Septima de ijs, quæ obſeruanda ſunt erga proximos, diſtribuendis ſcilicet operarijs, & in Chriſti Domini noſtri vinea occupandis.

Octaua de ijs, quæ faciunt ad mutuam & cum ſuo capite vnionem eorum, qui diſtributi ſunt.

Nona de ijs, quæ ad caput pertinent, & ad gubernationem, quæ ab eo ad corpus deſcendit.

Decima de ijs, quæ vniuerſaliter ad conſeruationem & augmentum totius corporis huius Societatis in bono ſuo ſtatu pertinent.

Hic eſt ordo in Conſtitutionibus, & Declarationibus

tenendus, finem illum intuendo gloriæ & laudis Dei Creatoris ac Domini nostri, quem nobis præfiximus.

DECLARATIONES
IN PRIMAE PARTIS CAPUT PRIMUM
De eo, qui admittit.

A *SI COMMODE nō poßit aliquis huiusmodi ad Societatis institutum idoneus ad eum mitti, qui potestatem habet admittendi; interim, dum ille admonetur, licebit cuique (si id necessarium esse, aut valde cōuenire iudicabitur) eum tāquam hospitem penes se retinere; donec responsum ab eo, ad quem relatum est de eo negotio, accipiat: & tunc iuxta ordinem ab eo præscriptum procedet.*

B *Qui ordinariè admittere poterunt in absentia, sunt Præpositi Prouinciales; extraordinariè verò quiuis Commissarius Præpositi Generalis, vel eiusdem Prouincialis. At Rectoribus Collegiorum, et Præpositis domorum magis consuetum erit committere, vt ex eis, qui præsentes fuerint, quos idoneos iudicabunt, domi suæ poßint admittere.*

Vt par est sollicitè cooperari motioni & vocationi diuinæ, curando, vt augeatur in Societate numerus operariorum vineæ Christi Domini nostri: ita diligenter considerari oportet, nequis admittatur, nisi qui donis illis Dei præditus sit, quæ hoc institutum ad ipsius gloriam exigit. C

Vbicunque admittendi facultas fuerit, liber completus Examinis sit oportet, et quidem in ijs linguis, quæ ferè solent esse necessariæ. Huiusmodi sunt vernacula loci illius, vbi agitur, & latina. Illud autem Examen ei proponi debet, qui admitti cupit, antè, quàm domum ad communem cum alijs conuictum ingrediatur. D

Et quidem impedimenta, quæ necessariò excludunt, antè, quàm in primæ probationis domum admittantur, proponi debent.

Erit etiam scriptum alterum examen, quod contineat ea, quæ sexto quoque mẽse per biennium probationis proponi debent: & aliud item perbreue, quo illi vtentur, qui cum ijs, qui ingredi volunt, colloquuntur; vt vtrinque id, quod expedit, intelligatur antè, quàm ad primam probationẽ quis admittatur. Iidem officium etiam Examinatoris scriptum habeant, & quod in eo continetur, exequi curent.

IN CAPVT. II.
De ijs, qui admitti debent.

A HVIVSMODI ferè sunt magnis in domibus Coqui & Dispensatoris occupationes, Emptoris, Ianitoris, Præfecti infirmorum, Lotoris, Præfecti horti, eleemosynarum Curatoris (vbi ex eleemosynis viuitur) atque id genus aliæ esse possent. Quia tamen pro maiori aut minori numero hominũ, qui in domibus vel collegijs versantur, pro maiori etiam vel minori distractione in huiusmodi exercitijs magis vel minus necesse esset huiusmodi officiales ad hæc officia omnino deputari; eorũ prudentiæ, qui reliquis præsũt, id committitur: modò hanc curam sibi impositam sciant, vt finis meminerint, qui ad huiusmodi homines in Societatem admittendos mouet. Is est necessitas, vt alij, qui in vinea Christi Domini nostri laborant, vel litteris dant operã, vt postmodum in ea laborent, subleuentur, quò se in rebus ad maius Dei ac Domini nostri obsequium pertinentibus exerceant.

B Qui sic dispositus cerneretur, vt videretur diu in externis ministerijs non esse conquieturus, eò, quòd ad studia, vel ad sacerdotium affectus cognosceretur, non esset in Coadiutorem temporalem admittendus; si indolem

dolem non habere ad progressum in litteris faciendum, cùm opus esset, videretur.

Quanuis aliquis vndecunque idoneus ad Societatem omnibus his præditus esse debeat: si tamē in aliquo quid eorū desideraretur, verbi gratia, uires corporis, vel ætas ad professionē, vel quid simile; et in Domino iudicaretur alijs Dei donis quod ea ex parte deest, compensari, omnibusque perpensis ad Dei obsequium fore, & ad Societati propositum finem conuenire, vt admitteretur: dispensare cum eo Præpositus Generalis poterit, vel etiam alij; quatenus eis communicata facultas se extendet. C

IN CAPVT III. DE IIS, QVÆ IMPEDIunt, ne quis in Societatem admittatur.

QVANVIS per publicā sententiam quis condēnatus non fuerit; si tamē error eius publicus extitisset, ac vehementer suspectus haberetur, & quòd in iudicio conueniri posset, timeretur; admitti non debet. Verùm hoc iudicium Præposito Generali relinquetur. A

Quod ad scisma attinet; qui in terris Scismaticorum nasceretur, ita, vt scisma generale potius peccatum esset patriæ, quàm particulare ipsius; non esset hic talē ob B

causam

causam inter eos numerandus, qui à Societate excluduntur. Et tantundem dictum sit de ÿs, qui in terris hæreticorum nascerentur. Sed ille potius excludi intelligatur, qui cum infamia esset excommunicatus, contempta authoritate & prouidentia nostræ sanctæ matris Ecclesiæ, ita, vt hæresis, vel scisma peccatum sit particulare personæ, & non generale nationis.

C Quod ad homicidÿ impedimentum attinet, nulla (vt nec in aliÿs) declaratio adhibetur. Num autem sit homicidium, nec ne, si dubitaretur, discernant Præpositi Generales; nec se faciles in huiusmodi dubÿs exhibeant. Qui cum deliberatione homicidium perpetrari iussisset, si effectus est consecutus, quanuis manu sua non occiderit, inter homicidas erit existimandus.

D Infamia propter enormia peccata ibi ĩpedimentum esse intelligitur, vbi, qui peccauit, infamiam contraxisset. Si procul esset ab eo loco, tamque seriò resipuisset, vt de eo nihil timendum videretur; posset in Domino admitti. Qualia verò sint, vel non sint huiusmodi enormia peccata, iudicet Præpositus Generalis.

E Non solùm si professionẽ emisisset, sed si vel vnum diem habitum religionis gestasset; admitti propter rationes in Examine dictas non posset. Intelligendum est autem, quòd habitum eo animo, vt sit religiosus, non propter aliam causam, quæ posset accidere, induisset.

F Quando hoc vinculum solutum esset, quòd à domi-

no, vel à coniunge facultas concederetur, obseruatis alijs circunstantijs, quæ iuxta sanam doctrinam, & vsum sanctæ Ecclesiæ solent obseruari, impedimentum esse desinet.

In omnibus his impedimētis rectè atque ordine fit, vt nec Generalis Præpositus, nec Societas vniuersa dispensare poßit; quandoquidem in vniuersum ita Societati conuenit, vt non dispensetur. Sed si cerneretur aliquod ex his impedimentis in homine, qui alijs dei donis tam præclaris ornatus esset, vt pro certo haberetur, Societatē ad Dei et Domini nostri obsequium eius opera admodum iuuari posse, si ille summo Pontifici, vel eius Nūcio, vel sūmo Pœnitentiario supplicaret sibi concedi, vt in Societatē non obstantibus Constitutionibus admitti posset, Præposito eius Generali non repugnante; posset idem Præpositus consensū ad eum admittendum præstare: dum tamen ostium non multis, imo nulli, qui raris dotibus nō sit præditus, aperiatur. G

Quoduis ex his secundarijs impedimentis ex se satis esse posset, vt aliquis admittendus esse non videretur. Sed quia accidere posset, aliquem huiusmodi defectum alijs præclaris Dei donis compensari, ac in Domino tolerandum esse; id discernendum prudentiæ Superioris, qui admittendi facultatem habet, relinquitur. Et eiusdem erit, in huiusmodi casibus dispensare, habita nihilominus ratione iudicij Superioris, ad quem referendum erit quicquid difficultatem ingereret, & H

quod

quod statuerit, faciendum est.

I Animaduertendum est, eos, qui deformitates vel defectus insignes habent, vt gibbos vel alia quæpiam monstrosa, siue sic nati fuerint, siue ex aliqua externa causa, vt percußione & similibus id accideret, ad Societatem nostram non esse idoneos; partim quòd res huiusmodi ad sacerdotium minimè conueniunt, partim quòd ad proximorum ædificationem, quibus cum ex instituti nostri ratione versamur, minimè iuuãt; nisi, vt superius dictũ est, alijs eximijs virtutibus ac donis Dei compensarentur, cum quibus huiusmodi defectus corporis potius ad augmentum, quàm ad diminutionem ædificationis facturi viderentur.

K Quod ad ætatem attinet 14 annis minorem, vt quis ad probationẽ; aut 25, vt ad profeßionẽ admittatur, si in quibusdam peculiaribus de causis anteuertendum esse id tempus ad finem maioris diuini seruitij nobis præfixum videretur, penes Præpositum Generalem facultas erit prudenter ac circumspectè dispensandi: & idem, cùm prouectior ætas fuerit, cõsiderabit, an expediat, nec ne, ad vniuersale bonum huiusmodi defectum tolerari.

L De ære alieno diligenter consideretur, ne inde offendiculi vel perturbationis occasio oriatur, præsertim in obligationibus ciuilibus, de quibus in iure agitur, præter rationem, quæ habenda est, ædificationis.

IN CAP. IIII.
De modo admittendi.

CVM domus primæ probationis distincta, & coniuncta nostræ habitationi esse non posset; curandum est, vt in nostris domibus aliqua habitatio, quantum fieri poterit, ab alijs remota ad id designetur, vt, qui admittuntur, minorem habeant occasionem conuersandi, cum alijs, qui non fuerint à Superiore deputati. A

Si aliquis ob causas rationi consonas in domum reciperetur, qui nondum obsequio diuino in hac Societate se dedicare omnino statuisset, perinde vt hospes, et non ad primam vel secundam probationẽ admittetur. Sed ea in re vltra triduum, qui alijs præest, non facilem se exhibeat; nec sine facultate Præpositi Generalis, vel certè Prouincialis id faciet; & difficilius, vbi Nouitij fuerint, quàm vbi non fuerint, ea facultas concedi poterit. B

Vt responsum & deliberatio vltima aliquandiu differatur, & diligentia ad id, vt perspectior ille sit, adhibeatur, in vniuersũ quidẽ obseruari debet. Aliquando tamen peculiares ob causas (vt si quis videretur raris dotibus ornatus, & in periculo versari, ne per dilationem à proposito suo dimoueri, vel certè valde sollicitari posset) compendio maiori, qua conuenit, C

diligentia

diligentia adhibita, in domum primæ probationis esset admittendus, vel post examinationem ad alia Societatis loca transmittendus.

D *Diligentia ad eos, qui ingredi volunt, magis cognoscendos adhibenda hæc est; vt compendio quodam Examinis, an aliquo ex primis impedimentis, vel etiam ex secundarijs, quæ tertio capite attinguntur (cuiusmodi est bonæ valetudinis, vel integritatis corporis defectus, obligationes ciuiles, vel æs alienum) teneantur, intelligatur.*

Conferet etiam, vt præter Examinatorem aliqui ex ijs, quos Superior designauerit, agãt ac versentur cum eo, qui recipiẽdus sit, et ĩtellectio etiã eius nomine, et eorũ, quibus cognitus est extra domũ, inquiri poterit cuiusmodi homo ille sit; si domi nulli fuerit satis notus.

Iuuabit etiam ad hoc ipsum, si frequẽter ad confessionis sacramentum in Ecclesia nostra aliquandiu accesserit antè, quàm domum ingrediatur. Et si adhuc de eo dubitaretur; non parum conferet, si in spiritualibus exercitijs constituatur; vt ea claritas de eo habeatur, quæ ad gloriam Dei Domini nostri requiritur.

E *Iis, qui litteras Apostolicas latinas non intelligerent, satis esset earum summam (vt etiam Constitutionum, & Regularum) declarare: Ex quibus ea pars ostendenda vnicuique intelligitur, quæ ei est obseruanda; ex qua summarium confici potest, quod simul cum Examine vnicuique relinquatur; vt per oti-*

um

um melius & accuratius, quæ in eis continentur, consideret.

Si scribere nesciunt; alius coram eis eorum nomine scribet. F

Præter dilationem admittendi ad primam probationem (qua vti cum ijs, qui alijs in locis Societatis fuerint, non esset æquum) reliqua ferè omnia in eisdem locum habent: licet quò magis noti sunt, & digni, quibus magis confidatur; minus necesse sit diligentiam adhibere ad eos cognoscendos & conseruandos, qui ad probationem admittuntur. G

DECLARATIONES IN SECVNDAM PARtem, quæ pertinet ad dimißionem.

In Caput Primum.

Qui dimitti poßint, & cæt.

LICET OMNES (vt in Constitutionibus dicitur) dimitti poßint; alij tamen facilius, quàm alij, dimittentur. Qui in domum primæ probationis admißi sunt, antè quàm cum alijs versentur, si eo tempore appareret non esse ad Societatem idoneos, facilius, quàm A

quàm alij, possent dimitti.

In proximo gradu illi sunt, qui in secunda probatione in domibus vel collegijs nullis adhuc votis ligati versantur, si experimẽto comperiretur, quod ad maius Dei obsequium non foret, si in Societate manerent.

In tertio gradu illi sunt, qui votis quidem sponte sua se Deo obligauerunt, verùm in Scholasticos approbatos, vel Coadiutores Societatis formatos, exactâ iam tempore probationis solitæ, non sunt admissi.

In quarto & qui grauiori consideratione indigeat, sunt Scholastici approbati.

In quinto gradu, vbi quidẽ maior erit difficultas, sunt Coadiutores formati tã qui Spirituales, quàm qui temporales vocantur; si post vota sua publica, licet non solennia, necessariò dimittendi viderentur.

In quibusdam casibus etiam Professi cuiuscunque gradus et dignitatis in Societate sint, dimitti possent; si retineri sine detrimento illius, ac diuini obsequij non posse iudicaretur.

Præter ea, quæ dicta sunt; quò magis alicui Societas deberet, quòd de ipsa benemeritus esset, vel quò pluribus Dei donis ad eandem in diuino obsequio iuuãdam præditus esset, eò maiori cum difficultate esset dimittendus: vt contrà cui minus deberet Societas, quique minus ad eandem iuuãdam in diuino obsequio esset idoneus, facilius posset dimitti.

B Quanuis Præpositus Generalis in patentibus litteris

ris ad Præpositos particulares mißis amplißimam eis facultatē impartiat, quò magis subditi eosdē venerentur, et humiliores ac submißiores se exhibeant: nihilominus tamen per secretas litteras hæc potestas contrahi (prout conuenire videbitur) & circunscribi poterit.

Quod ad eos attinet, qui in prima probatione & secunda sunt, nec dum votis emißis; facultatem ad eos dimittendos habebit quicunque ad eosdem admittendos eam habuerit: si tamen circunstantiæ aliquæ non id impedirēt; cuiusmodi esset, si in domum aut collegium, vbi manent, à Generali vel Prouinciali Præposito, vel ab aliquo, cuius habenda sit ratio, destinati fuissent; vel si de Societate ipsi tam benemeriti fuissent, vt eorum esset particularis ratio habenda. In his enim et similibus casibus dimitti aliquis per quemuis Præpositum non deberet; nisi causæ admodum vrgentes & graues essent, ita, vt dubitari minimè posset, Superioris mentem huiusmodi futuram esse. C

Qui iam votis se obstrinxerūt in domibus aut Collegijs, & Scholastici præterea biennio probationis exacto approbati, si dimittendi essent; Præpositus localis, nisi re communicata cum Prouinciali, id facere non deberet. Prouincialis autem pro modo facultatis à Generali acceptæ vel dimittere poterit, vel non poterit, nisi postquàm Generalem consuluerit.

Coadiutores formati siue spirituales siue tēporales, nisi consulto & approbante Generali, dimittendi non

 sunt,

sunt, nisi in quibusdam remotißimis locis (vt in Indijs) huiusmodi facultatem Prouinciali cōmunicari oporteret, vel Generalis extra ordinem alicui, cui tanquam sibi ipsi fideret, & propter causas magni momenti eam communicasset.

Erga Professos minus etiã huiusmodi facultas inferioribus Præpositis est communicanda; nisi res ad Præpositum Generalem delata, & graui consideratione expensa foret ita, vt conuenire ad diuinum obsequium, & commune Societatis bonum huiusmodi hominem dimitti: videatur; vt si contumax vel incorrigibilis esset.

IN CAPVT II.
De causis dimißionis.

A QVATENVS defectus aliqui, qui contra diuinum honorem, & Societatis bonum esse dicuntur, debeant tolerari; cùm id ex multis circunstantijs particularibus personarum, temporum, & locorum pendeat: discreto zelo eorum, quibus ea cura commissa est, relinqui est necessarium: Qui eò impensius rem Dōmino commendabunt, & diligentius cum alijs, qui ad cognoscendam Dei voluntatem iuuare poßint, communicabunt; quò eis difficilius negotium, magisque dubium videbitur.

Alijs

Alys offendiculum præbere ille intelligitur, qui B
ſuo exemplo peccandi occaſionem eis præbet, & quidem amplius, ſi verba adyceret ſuaſoria; vt ad aliquid mali alliceret, præcipuè ad inſtabilitatem in ſua vocatione, vel diſcordiam; vel ſiquid contra Superiores, vel cōmune Societatis bonum moliretur. In quibus enim talia locum haberent, rationi conſentaneum non eſſet, vt ij in Societate manerent.

Quando non tam propter rationem vel magnitudinem peccati, quàm ob remouendum offendiculum, quod alijs præbuit, dimitti neceſſe eſſet; ſi alioqui aptus eſſet; expendet prudentia Superioris, an expediat ſic dimitti, vt ad locum alium Societatis valde remotum, eandem non egrediendo, mittatur.

Si ille, qui ingreditur, ipſo in initio morbum ali- C
quem, vel diſpoſitionem ad illum detexit, & ea conditione, vt periculum fieret ſanitatis eius, admiſſus eſt: cùm cerneretur non conualeſcere, nec labores Societatis ferre poſſe in poſterum; dimitti, ac extra domum, prout vera charitas dictauerit, iuuari poterit.

Si ingreſſus eſt ſine vlla conditione, manifeſtata quidem infirma corporis habitudine, ſed ſpe concepta, quòd ad maiora aptus eſſet futurus, quàm eſſe experimento comperiatur; quamuis etiam dimitti poßit; animaduertendo, quòd ſanitate ad noſtrum inſtitutum neceſſaria careat, magis erit conſiderandum, num dimitti debeat, nec ne, & multò magis, ſi, cùm ſanus

ingressus fuerit, in ministerio Societatis in ægritudinem incidit. Tunc enim, si ipsemet contentus non esset, iustum non foret, hac sola de causa à Societate dimitti.

Si in ingressu quis ægritudinem aliquam celasset; cùm ea detegeretur, constat, liberius & iustius eum dimitti posse. An autem re vera sit dimittendus, nec ne, propterea quòd alijs dotibus magni momenti ad diuinum obsequium polleat; prudentiæ Superioris relinquatur. Tantundem sit dictum, si deprehenderetur quòd in aliqua re alia in Examine veritatem suppressisset. Quòd si aliquod ex quinque impedimentis dissimulasset; tunc non est æquum vt in Societate maneat, iuxta id, quod in prima parte dictum est.

D *Si bonum testimonium non referret ex probationibus, quæ extra domum fiunt, vel etiam domi; nec ea remedia, quæ charitas ante dimissionem solet adhibere, sufficerent: conducibilius est, eum dimittere, quàm in corpus Societatis homines, qui ad eius institutum parum apti esse cernuntur, admittere.*

IN CAPVT III.

De modo dimittendi.

A *ANIMADVERTENDVM est, quòd Constitutiones de eo modo dimittendi loquuntur, cùm palàm id, ac propter causas manifestas efficitur. Sed præterea nonnulli occultè dimitti possunt;*

possunt; quando causæ (quæ plurimæ, & quidem ex illis aliquæ sine peccato esse possent) essent occultæ; et, si non dicerentur, in alijs aliquid perturbationis timeretur. Tunc enim conducibilius est aliquo prætextu (vt probationum) extra domũ mitti, quàm si eorum dimißio publicaretur.

Ad hos hoc modo dimittendos satis erit, si Præpositus, qui ad id facultatem habuerit, re domino commendata, & vnius, aut plurium audita sententia (si iudicauerit in Domino cum eis rem esse conferendam) statuat quod facto opus sit, & exequatur.

Notandum est etiam, ea, quæ de modo dimittendi dicuntur, ijs magis conuenire, qui in probationibus versantur, minus autem illis, qui in corpus Societatis cooptati sunt vt Scholastici appprobati, & Coadiutores formati, ac multò minus Profeßis, in quibus charitas & discretionis donum à Spiritu sancto datũ docebit modum, qui in eis dimittendis tenendus sit; si Deus permitteret vnde necessariò dimittendi essent.

Ea, quæ ipsius esse constet, difficile non erit deliberare, vt secum ferat. Verùm in ijs, quæ vel expẽdisset, vel dedisset Societati, vel alioqui, si accidisset, vt ficto animo in domo vel Collegio ipsius habitasset, prudentiæ Superioris dimittentis relinquetur; vt habita ratione tum æquitatis, tum ædificationis, statuat, num illi aliquid amplius, quàm quod inuenitur de rebus ipsius, dari debeat, nec ne; & si amplius, quantum. B

C Reddere rationem causarum, propter quas aliquis dimittitur, vel non reddere; & in communi, vel in particulari; magis, vel minus conueniet: prout is, qui dimittitur, in maiori vel minori existimatione, & magis aut minus domi & foris charus fuerit.

IN CAPVT IIII.

Quomodo se habeat Societas cum ijs, qui sponte recedunt, vel ab ea dimittuntur.

A QVOD ad satisfactionem attinet eorum, qui sponte sua redeunt, & admittuntur, vel qui reducti redeunt; cùm eius satisfactionis scopus sit aliorum ædificatio, & eiusdem, qui rediit, profectus; ex circunstantijs personarum, temporis, & locorum, num fieri debeat, nec ne, et si fieri debet, quanta ea futura sit, iudicabitur: & hæc omnia prudentiæ Superioris, in cuius domum vel Collegium ingreditur, committi oportet.

B Cùm de illorum, qui sponte sua redeunt, constantia dubitaretur; in aliquo xenodochio, vel alijs probationibus possent constitui; vbi pauperibus Christi ex ipsius amore aliquandiu inseruiendo, suæ stabilitatis & constantiæ specimen præbeant; quod & ad expurgandam

gandam præteritæ leuitatis culpam satisfactionis loco erit.

Quamuis in genere dicatur, eum qui sponte sua, vel dimissus recessit, in aliam domum admitti, nisi consulto prius Præposito, in cuius domo vel Collegio fuit, & eius expectato responso, non debere: nihilominus tamen prudentiæ Præpositi domus, ad quam rediit, relinquetur; vt consideret, an tanquam hospes sit admittendus, vel non; donec responsum accipiat à Superiore, cuius voluntatem exequi debet. C

Qui à Societate discedunt, quamuis ad eam idonei videantur, si aliam religionem ingressi, & eiusdem habitu induti fuissent: nec litigandum esse Societati, nec procurandum videretur, vt eos reduceret. Si habitum religionis non induissent, poterit ad illos reducendos ad id Institutum, in quo iudicatur gratius Domino obsequium præstituros, ea diligentia adhiberi, quam ordinata & prudens charitas dictauerit. D

DECLARATIONES IN TERTIAM PARTEM.

IN CAPVT PRIMVM De conseruatione in ijs, quæ ad animam pertinent.

A SI IN aliquo loco sollicitatur vel perturbatur aliquis ab hominibus, qui in via spiritus non bene procedunt; videat Superior, num eundem in alium locum trāsmitti expediat, vbi diuino obsequio cōmodius insistat. Et tunc Superior illius domus, ad quam mittitur, certior fieri debet de rebus ipsius, quantum sit satis ad eum magis iuuandum, & alios, quibus præest.

B Si aliquando permittendum videretur, vt consanguineos vel amicos, quos, cùm esset in seculo, habebat, alloqueretur, coram aliquo à Superiore designato id fiat, et breuiter; nisi particulares ob causas is, qui supremā curā habet, aliud statueret. Sic etiam, si aliquis ex domesticis cuiquam scriberet; non nisi obtēta facultate litteris ei ostensis, quē Superior destinauerit, id faciet. Si ad eundem litteræ mitterentur; ei primò reddentur, qui à Superiore fuerit constitutus, qui eas lectas reddet, aut non reddet illi, ad quem sunt destinatæ; prout in Domino

Domino expedire ad maius ipsius bonum, & Dei gloriam existimabit.

Considerabit Superior, num aliqui, quibus confidendum videatur, soli mitti possint; & siqua etiam quibusdam facultas generalis dari debeat, vel non, sed sigillatim eam peti, quandocunque domum egrediuntur, oporteat. C

Vt plurimùm Nouitios inter se conuersari non conuenit; sed silentium inuicem obseruare, nisi in rebus, in quibus loqui necesse sit. Agent verò potius cum maturioribus, ac prudentioribus, qui scilicet à Superiore cuique fuerint designati. Sic etiam, si duo in eodem cubiculo lectulos suos habeant, alter eorum huiusmodi sit, vt minimè dubitetur, quòd alter eius opera & societate proficiat; & eandem ob causam inter cubicula, quæ seorsum vnicuique iuniorum assignantur, par est, aliquos ex antiquioribus intermisceri. D

Sine facultate autem à Superiore accepta ordinariè vnus cubiculum alterius non ingredietur; &, si cum ea facultate ingressus fuerit, ostium semper apertum maneat, quandiu cum alio ibidem fuerit; vt & Superior, & officiales ad id destinati, quandocunque eis visum fuerit conuenire, ingredi possint.

Simile quid erit, litteras, quæ ad ædificationem faciunt, legere; & siqua alia exercitatio aliquando conuenire videretur. E

Possessione bonorum suorum se abdicare, tam de proprijs F

proprijs bonis intelligendum est, quæ habet penes se vel alios, quàm de iure vel actione, quæ ei competit ad bona, quæ sperat; siue secularia illa, siue ecclesiastica sint. Quando hoc fieri debeat, Præpositi Generalis, vel eius, cui ille facultatem communicauerit, arbitrio relinquitur.

G Ante ingressum quiuis de bonis suis temporalibus pro suo arbitratu statuere potest. Sed postquam ingressus est, tam de ecclesiasticis, quàm de secularibus disponat oportet ita, vt decet virũ spiritualis vitæ sectatorẽ. Ideoque, cùm existimaret in consanguineos ea esse dispensanda, cõmittere id debet iudicio vnius, vel duorum, vel trium virorum, qui & doctrina, & pietate commendentur, et eidem acquiescere, et quod illi sentient perfectius, & Deo ac Domino nostro gratius esse, habita omnium circunstantiarum ratione (vt in Examine, pagina 15 fusius dicitur) exequi debet.

H Rectores, vel Præpositi locales, vel Prouinciales, vel quicũque alij, cum quibus aget qui sic habet in animo sua bona dispensare, vt in cæteris rebus, ita & in hac quod perfectius est, quodque maioris meriti in diuino conspectu, ei repræsentare debent. Nihilominus, si in eo propensio animi ad locum vnum potius, quàm ad alium (quamuis imperfectum id sit) cerneretur; etiam si iudicio Superioris suum submittere vellet: certiorem tamen reddere Præpositum Generalem poterunt, vel eum, qui eius gerit vices, an sit aliquid huiusmodi imper-

imperfectionis tolerandum, sperando quòd ea cessabit aliquando, supplebitque diuina bonitas quod ad suam maiorem gloriam, & maiorem ipsius perfectionem deesse cernitur.

Conuenienter nō posset fieri propter multitudinem, I
vel quòd aliquis ab alio Confessario magis, quàm ab ordinario iuuari posse videretur propter causas, quæ possent accidere; quas considerabit Superior, & quod in Domino iudicauerit conuenire, prouidebit.

Hic erit Magister Nouitiorum, vel quem Supe- K
rior ad hoc munus vt aptiorem constituet.

Vt fœminæ non ingrediantur domos, nec Collegia L
Societatis, ferè sēper debet obseruari. Sed si illæ eximia charitate, vel authoritate simul cum charitate essent conspicuæ; prudentia Superioris iustas ob causas, vt illæ (si id optarent) videndi gratia ingrederentur, posset dispensare.

Cuiusmodi essent instrumenta ad ludendum, vel ad M
rem musicam, libri etiam profani, & alia id genus.

In correctionibus (licet prudentia rebus particula- N
ribus adhibita hunc ordinem mutare posit) est aduertendum, quòd primò in charitate ac dulcedine, qui peccant, sunt admonendi; secundò in charitate quidem, sed eo tamen modo, vt eis confusio & rubor inijciatur; tertiò amori ea, quæ timorem incutiant, adijcientur. De publicis autem defectibus publica debet esse pœnitentia, ijs tantùm, quæ ad omnium ædificationem faciunt,

faciunt, declaratis.

O Nouæ opiniones admittendæ non sunt; & siquis aliquid sentiret, quod discreparet ab eo, quod Ecclesia & eius Doctores communiter sentiunt; suum sensum definitioni ipsius Societatis debet subijcere; vt in Examine declaratum est. In opinionibus etiam, in quibus catholici Doctores variant inter se, conformitas etiam in Societate seruanda est.

P Ferenda non est inter vllos domesticorum perturbatio vel ira mutua; & si aliquid huiusmodi accideret, curetur, vt primo quoque tempore cum satisfactione debita in gratiam inuicem redeant.

Q Præter modum bene confitendi, tempus etiam eis designetur, intra quod si ad confeßionem non accederent, subtrahatur eis cibus corporis; donec cibum spiritus sumant. Qui autem alij, quàm suo Confessario designato, confiteretur, debet postmodum (quantum recordari poterit) eidem suo Confessario totam suam conscientiam aperire; vt, nihil ignorando, quod ad eam pertineat, melius in Domino poßit eundem iuuare.

R Cum ijs, qui ex se exercitiorum spiritualium intelligentiam habent, & in ipsis facilè progrediuntur, ac methodum in eisdem bene procedendi habent, vel qui alijs occupationibus distinentur, poterunt omnino, vel certè ex parte Superiores in communibus huiusmodi regulis dispensare.

Quosdam, qui quãuis ad ſpiritualia exercitia apti ſint, nondum tamen ea ſunt experti, operæpretium erit aliquando iuuare, ad particulares conſiderationes deſcendendo, quæ ad timorem & amorem Dei, ac virtutum, & ad executionem earum, prout ratio conuenire docuerit, incitent.

Eis, qui ad huiuſmodi exercitationes apti non eſſe viderentur, qualis ex Coadiutoribus temporalibus aliquis eſſe poſſet, proponi debent ea, quæ ipſorum captui conueniant, & quibus ad ſeruitium Dei ac domini noſtri illi iuuentur.

Qui domi concionantur, reprehenſionem alicuius ex fratribus domeſticis vel ipſius Societatis non attingant. Idem caueant qui in eccleſijs cõcionantur; niſi prius Superiorem ea de re conſuluerint; quanuis poſſit vnuſquiſque & ſe, & fratres ſuos ſimul ad progreſſum in maiori obſequio Dei (quod potius in domeſticis, quàm in publicis in eccleſia concionibus conuenit) excitare. S

Coniungi magis cum Deo, ac liberalem ſe in eum exhibere, eſt ſe totum immobiliter diuino ſeruitio mancipare; quod illorum eſt, qui votis emiſsis Deo ſe dedicant. Quanuis autem id multum iuuet ad vberiorem gratiam accipiendam; nemini tamen præcipiendum eſt, vt id agat, nec primo biẽnio quiſquam vllo modo ad id compellatur. Quòd ſi ſponte ex ſua deuotione ad vota ſua ante biennium exactum emittenda mouerentur; nec T

in manibus cuiusquam ea admitti, nec solennitas adhiberi debet: sed quisque in secreto animi sui id offerat Deo ac domino nostro. At cùm id sint facturi, conuenit, vt formulam, quæ consueuit in votis simplicibus obseruari, petant, et scriptum habeant quod Deo promiserunt, ad eius memoriam confirmandam.

V *Conferet, vt Superiores aliquando occasionem præbeant iis, qui probantur, exercendi obedientiæ & paupertatis virtutem, eosdem tentando ad maiorem ipsorum vtilitatem spiritualem eo modo, quo Dominus Abraham tentauit; vt & specimen virtutis suæ præbeant, & in eadẽ crescant. In eo tamen, quoadeius fieri possit, mensura & proportio iuxta vniuscuiusque vires, vt discretio dictabit, obseruetur.*

X *Quamuis, in genere loquendo, studia litterarum in domibus Societatis non teneantur; quicunque tamen prædicationi, & confeßionibus audiendis vacant, studiũ adhibere poßunt ad ea, quæ ipsis vsui futura sunt. Et si alicui particulariter conueniret aliis etiam rebus studere; prudentiæ Superioris relinquitur, vt id consideret, & in eo dispenset.*

IN CAPVT II.
De conseruatione corporis.

LICET, qui exponit quod necessarium sibi existimat, non debeat ex se idem denuo petere nec vrgere: si Superior tamen nondum satis intellexisset, & declarationem vellet maiorem; ea quidem danda erit. Et si fortè ex obliuione non prouideret, cùm tamen significasset se velle id facere; non erit ab re debita cum modestia ei in memoriam reducere, vel repræsentare. A

Quamuis ordinem temporis in refectione & somno vt plurimùm omnes obseruare debeant: si tamen peculiares ob causas alicui aliud conueniret; videat Superior, num dispensatione cum eo sit vtendum, nec ne. B

In vestitu habēda est ratio eius finis, qui est, ab iniuria frigoris & ab indecoro defendi. Cæterùm conuenit, vt, qui probantur, vestitus ratione ad mortificationē et abnegationē sui, et ad mundū sub pedibus cum suis vanis affectibus conculcandum iuuentur, & id quidem quantum cōsiderata natura, consuetudo, officium, & aliæ personarum circunstantiæ patientur. C

Cum Scholasticis approbatis, & ijs, qui studijs vacant, videtur in ijs, quæ ad vestitum attinent, magis, quàm cum ijs, qui probantur, ratio haberi posse de-

centiæ

centiæ exterioris & commoditatis propter studiorum laborem, et quia Collegia redditus habēt: quãuis superflua sēper euitari oporteat. Cũ ijs verò, in quibus peculiaris erit ratio, prout vnicuique cõuenit, procedetur.

D A prandio, præsertī in æstate, per vnius, vel duarum horarum spatium permitti non debent, quoadeius fieri poterit, corporis aut mentis grauiora exercitia. Siquid verò neceßitas postulabit, id, quanta poterit, charitate erit et metiendum, et moderandum. Id autē temporis in alijs leuioribus exercitijs occupari poterit. Sed nec extra huiusmodi horas labores nimium continuari sine aliqua relaxatione, vel conuenienti recreatione debebunt.

E Tempus somno tribuendum, in genere loquēdo, sex aut septem horarum circum circa debere esse videtur (nec sine indusijs dormiendum est, nisi neceßitatis alicuius excusationē Superior admitteret) sed quia in tãta varietate personarum ac habitudinum certa regula præscribi nequit; vt detrahatur, vel addatur huic tēpori, Præpositi prudentiæ relinquetur; qui curabit, vt quisque, quod neceßitas naturalis exigit, retineat.

F Quamuis vnusquisque paratus eße debeat ad quoduis officium assumendum, quod ei fuerit impositum; animaduertendum tamen erit, in illis, quæ robustiores ac fortiores homines requirunt (qualia sunt officia Sacristæ, atque Infirmarij) hi homines, qui corporis habitudine iuxta officiorum rationem præditi sunt, quantum

quantum fieri potest, constituantur.

Cura habeatur ægrotorum magna; quorum ægritudo simul atque infirmorũ Præfecto indicata fuerit, si senserit ille rem esse alicuius momenti, Superiorem admoneat; & vocetur Medicus, qui vnus tantùm esse debet; si in casibus quibusdam Superiori aliud non videretur. Obseruetur autem tam in victus ratione, quàm in medicinis quod Medicus præscripserit, quantum fieri poterit; nec infirmus in his quidquã curet; sed illud potius studeat, vt patientiam & obedientiam exerceat, relicta cura reliquorum omnium Superiori, ac eius ministris, per quos à diuina prouidentia regitur. G

Et quãuis nostræ vocationis sit, circumire et vitam agere in quauis mũdi plaga, vbi maius Dei obsequium & animarum auxilium speratur; nihilominus tamen si experimento comperiretur aliquis ferre non posse alicuius regionis cœlum, & malè habere continenter cerneretur; Superiori considerandum relinquitur, num ille migrare aliò debeat, vbi melius habens corpore, impensius diuino seruitio vacare poßit. Non erit tamen ipsius infirmi, huiusmodi mutationem postulare, nec animi propensionem ad eam ostendere; sed Superioris curæ id relinquetur.

Officiales in ijs, quæ domi honestius, quàm foris fiunt, intelliguntur Lotor pannorum lineorum, Tonsor, & huiusmodi; quos esse domi, si fieri posset, expediret. H

DECLARATIONES IN QVARTAM PARTEM.

IN PROOEMIVM.

A. CVM SCOPVS ac finis, ad quem tendit hæc Societas, sit, varias mundi partes ex obedientia summi Vicarij Christi Domini nostri, vel Superioris eiusdem Societatis peragrando, verbum Dei prædicare, confeßiones audire, & reliquis quibuscunque poterit medijs vti, diuina gratia aspirante, ad animas iuuandas: necessarium esse, vel in primis rationi consentaneum visum est, vt qui in eã sunt ingressuri, viri sint vitæ probitate, & litterarũ eruditione ad id officium idonei. Et quia boni simul & eruditi pauci inueniuntur, si cum alijs comparentur; & ex paucis maior pars iam à susceptis laboribus vellet conquiescere: perdifficile fore deprehendimus, huiusmodi hominibus, qui boni simul ac litterati essent, hanc Societatem augeri posse tum propter magnos labores, quos eius institutum exigit, tum propter magnam sui ipsorum abnegationem. Ideo nobis omnibus, qui conseruationẽ et incrementum eius ad maiorem laudem & obsequium Dei ac domini

nostri

nostri cupiebamus, alia via tenenda esse visa est; admittendi nimirum iuuenes, qui bonorum morum & ingeniorum indole spem facerent, quòd in probos simul ac doctos viros ad colendam Christi Domini nostri vineam essent euasuri; admittendi etiam Collegia, cum iis conditionibus, quæ in litteris Apostolicis continentur, siue in Vniuersitatibus, siue extra illas fuerint, & quidem si in Vniuersitatibus, siue illæ Societatis curæ commissæ sint, siue non. Hac enim ratione nobis in Domino persuademus ad maius diuinæ Maiestatis obsequium fore, si & numero augeantur, & in litteris ac virtutibus progressum faciāt ij, qui eidem obsequio se totos impendunt. Primò ergo de iis, quæ ad Collegia pertinent, deinde de iis, quæ ad Vniuersitates, agetur: & quod ad Collegia, primo loco de iis, quæ ad Fundatores; secundo de iis, quæ ad Collegia iam fundata, quoad materialia vel temporalia bona eorum, pertinent; tertio de Scholasticis, qui in iisdem studiis vacant, admittendis, conseruandis, litteris & aliis mediis ad proximum iuuandum promouendis, & à studiis educendis; quarto de iis, quæ ad gubernationem eorum pertinent.

IN CAPVT PRIMVM.
De memoria habenda Fundatorum & bene de Collegijs meritorum.

A SOLENNITAS eo modo intelligatur, qui Societati sit vsitatus, & in eo loco, vbi missa celebratur.

B Si in loco, vbi huiusmodi Collegium institutum est, temporis successu non esset aliquis de posteritate Fundatoris; mitti candela poterit aliò, vbi ex eius progenie aliquis inueniretur; vel in altari constitui poterit, vbi diuinum sacrificium celebratur nomine & loco Fundatoris huiusmodi.

C Per huiusmodi candelam significatio fit gratitudinis erga Fundatores tenendæ, non iuris patronatus, vel actionis vllius, quæ illis, aut eorum successoribus ad Collegium vel eius bona temporalia cōpetat. Nihil enim tale erit.

D In Communitatibus, vel Rebuspublicis, quæ non moriuntur, dicentur huiusmodi Missæ pro earum defunctis, & pro illis præsertim, qui de nobis melius meriti sunt in Domino.

E Quod dictum est, obseruari omnino conueniet erga eos, qui completa Collegia facient. Cum ijs autem, qui aliquod dūtaxat principiū dederint, ea pars eorum, quæ

quæ diximus, præstabitur, quam Præpositus Generalis præstandam in Domino iudicauerit.

IN CAPVT II.
De ijs, quæ ad Collegia, & eorum res temporales pertinent.

PRÆPOSITVS Generalis simul cum Societate, num admissa iam Collegia vel domus relinqui debeant, an retineri, statuat. Id tamen in congregatione generali fieri posset, & etiam sine illa, missis nimirum suffragijs ab ijs, qui ius habent suffragij. Et tunc non potest Societas, nec eius Generalis quod sic relinquitur, vel eius partem vllis extra Societatem hominibus donare. Sed si ipsa curam, quam habebat, reliquerit, poterunt qui alias hanc authoritatem sibi in fundatione reseruauerint, pro sua deuotione ad aliud opus applicare id, quod sic relictũ fuerit. Si verò huiusmodi non intercesserit reseruatio; poterit procedere Societas, prout ad Dei gloriam magis conuenire iudicabit. A

De non admittẽdis obligationibus, et cæt. sic intelligitur, quòd Missarum obligationes vel huiusmodi, quæ aßignato redditui commensuratæ videantur, assumi nequeunt. Non tamen perinde inconueniens existimatur, aliquam facilem & exiguam obligationem B

(quæ tamen non sit animarũ cura) admittere; si causa sufficiens ad id moueret, præsertim si res huiusmodi esset, quæ distractionis & occupationis perexiguæ aut nullius futura esset. In domibus autem Professorum, quando nec illi redditus vllos, nec ita stabilem habitationem habent, huiusmodi obligationes minimè tolerantur. De alijs obligationibus lectionum vel lectorum non hîc agitur: verumtamen & hæ ipsæ in Collegijs & Vniuersitatibus non sine magna consideratione, nec vltra limitem, quem Præpositus Generalis conuenire ad commune bonum, & ipsius Societatis ad Dei & Domini nostri gloriam iudicauerit, assumentur.

C Societas in vsum Scholasticorum suorum iuxta litteras Apostolicas reddituum administrationem exercebit per Præpositum Generalem, vel Prouincialem, vel alium, cui Generalis id commiserit, ad defendendas & conseruandas possessiones & redditus Collegiorum etiam in iudicio, cùm id conueniens vel necessarium fuerit. Ac eiusdem Præpositi erit, vel eorum, quibus ille facultatem dederit, admittere quicquid præterea Collegijs ad sustentationem & incrementum eorum in rebus temporalibus donaretur.

D Qui probantur, vt ad Collegia admittantur, illi sunt, qui in domibus probationum versantur; & qui ex domibus Societatis professæ, vel domibus probationum ad studia mittuntur.

Qui

Qui negotia Collegiorum extra ea gerunt, in primis intelliguntur Procuratores, qui in summi Pontificis, vel aliorum Principum curia negotia Societatis gerunt. Verùm quid ad hos et alios sūptus necessarios à quouis Collegio tribui debeat, Præpositus Generalis seruata proportione debita, per se, vel alium id statuet. B

Cùm dicitur, non posse Societatem professam, vel eius Præpositum Generalem iuuari redditibus Collegiorum, intelligendum est iuxta litteras Apostolicas, quòd nō possint in proprios ipsorū vsus redditus cōuerti: possunt nihilominus expendi in vsum illorū, qui Collegijs vtiles fuerint, cuiusmodi sunt Administratores, Concionatores, Lectores, Confessarij, Visitatores, & alij Professi, vel quicunque spirituali vel temporali Collegiorum huiusmodi vtilitati vacant. Sine tali etiam causa posset expendi aliquid, quod exiguum sit, cum quouis homine de Societate, mensa per diem aliquem eum excipiendo, vel modicum quid viatici, cùm per Collegia in hanc vel illam partem transit, vel quid simile donādo. Quod enim tam est exiguum, vt nihilum ducitur; & scrupuli eximuntur hinc quidem inhumaniter se habendi, inde verò contra Sedis Apostolicæ intentionem agendi. F

Quanuis hoc ita se habeat; si tamen aliqui, qui de nobis bene mereri cupiunt, possessionem aliquam vel redditum dare vellent, admitti illa possent; vt tantò maior numerus Scholasticorum, ac Præceptorum G

ad diuinum possent obsequium sustentari.

IN CAPVT III.
De Scholasticis, qui in Collegijs constituentur.

A QVANDO aliquis factus est idoneus à Christi Vicario, vt in aliqua domo Societatis manere poßit; etiam idoneus esse intelligetur, vt in Collegijs habitet.

B Si in Collegijs Societatis, Scholasticorum non suppeteret iustus numerus, qui per promißionem vel propositum Deo perpetuò in ea seruiendi se dedicauerint; nō repugnabit instituto nostro, ex licentia Præpositi Generalis, et ad tempus, quod ei videbitur, alios pauperes Scholasticos, qui tale propositum non haberent, admittere: dum tamen in eis impedimenta illa, quæ in prima parte dicuntur, non inueniantur; & huiusmodi indolem præseferant, vt sperari poßit, quòd boni operarij vineæ Christi Domini nostri sint futuri, propter ingeniū, vel aliquā institutionē in litteris, bonos mores, conuenientē ætatem, & alia Dei dona, quæ in eis cernerentur ad diuinum obsequium, quod solum in ijs, qui de Societate, et extra illam sunt, expetitur. Huiusmodi autem Scholastici in confeßionibus frequentandis.

quentandis, in studijs, ac in forma viuendi Scholasticis Societatis conformes esse debent; quanuis & ratio vestitus diuersa, & habitatio in eodem Collegio separata sit, ita, vt qui institutum Societatis sequuntur, seorsum, & non commixti alijs externis maneant; cum eis tamen versentur; quatenus ad maiorem ædificationem, ac maius Dei ac Domini nostri obsequium Superior expedire iudicauerit.

Quãuis autẽ nostrorũ copia suppeteret; tamẽ nõ repugnabit nostro instituto, si aliquis, qui propositũ Societatẽ ingrediẽdi non habeat, in Collegia admittatur; si pacta cum Fundatoribus inita id exigent: si quidem ad finem, quem sibi præfigit Societas, cum huiusmodi conditionibus Collegium admittere vtile censebitur, vel ob causas alias raras & nõ leuis momenti. Verùm seorsũ habitare hi, nec cõuersari sine facultate Superioris, nisi cum certis quibusdam personis Societatis ad id designatis, deberent.

Paupertas autem Scholasticorum, qui de Societate non sunt, per Præpositum Generalem, vel eum, cui suam ille potestatem communicauerit, expendetur. Et aliquando honestas ob causas, quanuis illi & diuitum et nobilium hominum filij sint, modò suis viuant sumptibus, nihil esse videtur, cur admitti non poßint.

Ætas conueniens fore à decimoquarto ad vigesimumtertiũ annum videtur, si in litteris progressum aliquẽ nõ fecissent. Et in vniuersum loquẽdo, quò pluribus

ribus donis ex ijs, quæ in Societate expetuntur, præditi essent; eò magis erunt idonei, vt admittantur. Nihilominus animaduertatur, vt cum huiusmodi prouectioris ætatis hominibus restrictiores, quàm laxiores simus: habeaturque diligenter delectus eorum, qui sunt admittendi, examine aliquo particulari cum eisdem antè, quàm recipiantur, vtendo.

Aliqui, licet rariores, possent inter nostros, particulares ob causas & Superioris iudicio efficaces, admitti.

IN CAPVT IIII.
De Scholasticis admißis conseruãdis.

A SI IN aliquo particulari Rector conuenire iudicaret plus esse in his rebus concedendum propter peculiares aliquas rationes; semper discretioni locus erit.

B Frequẽtius, quàm octauo quoque die, cõmunicare, non, nisi peculiares ob causas, & potius neceßitatis, quàm deuotionis, habita ratione, permittatur. Protrahere vltra octo dies non sine ratione etiam speciali licebit; propter quam poßit etiam aliquando Mißa intermitti; & in quibusdam augeri & minui (vt dictum est) præscriptum orationis tempus. Et hæc omnia Superioris prudentiæ relinquentur: quamuis vnius horæ plus minus tempus ad Beatißimæ Virgi-

nis

nis preces recitandas assumendum ferè sit. In Scholasticis tamen, qui ad dicendum officium diuinum non tenentur, facilius suis temporibus hæc ratio commutari poterit, vt loco precũ Beatæ Virginis, meditationes, & alia spiritualia exercitia succedant (dum tamen hora in illis compleatur) idque præcipuè cum quibusdam, qui cùm vno modo parum in spiritu proficiant, alio cum gratia dei magis iuuabuntur, fiet, cum facultate tamen vel ordinatione maiorum, quorum semper erit videre, num in quibusdam propter particulares causas aliud magis conueniet, vt id fiat. Habenda autem erit ratio veræ deuotionis ipsorum, vel Fũdatoris, & circunstantiarum; quæ ad personas, tẽpora, et loca pertinẽt. Iis verò, qui inexperti sunt adhuc rerũ spiritualiũ, et in illis iuuari desiderant, aliqua ad meditationem & orationem capita proponi possent, prout eis magis conueniret. Dum Missa dicitur, quandiu Sacerdos summissè loquitur, vt populus non audiat, quæ is dicit, num Scholastici possint, nec ne, recitare partem precum suarum, ad quas horã habent designatam, maiorum, vel Superiorum arbitrio id relinquetur; qui hominum, locorũ, ingeniorum, & temporum habita ratione, quod ad maiorem Dei gloriam videbitur, prouidebunt.

Quod ad coronam vel rosarium attinet, doceantur quomodo cogitare vel meditari mysteria, quæ in eo cõtinentur, possint; quò maiori cum attentione se in eo C

exercere

exercere valeant. Et quando qui legere didicerunt, fructum uberiorem in eo, quàm in precibus horarijs recitandis inuenirent; iam diximus, quòd in id, quod magis conferet, illæ poterunt commutari.

D *Si videretur Rectori cum Superioris facultate commodius fore alijs in festis solẽnibus hãc renouationẽ aliquãdo particulari aliqua ratione fieri; posset etiã fieri. Cùm etiam de festis Resurrectionis, et Natiuitatis loquimur; simul intra eius octauas, vel totidem dies ante festa intelligatur. Quod autem promittit Scholasticus in Societate, est, in eius corpus ingredi, vt statim obseruet Castitatem, Paupertatem, & Obedientiam actu iuxta Societatis consuetudinem, siue admissus sit, vt post absoluta studia sit Professus, siue Coadiutor formatus: & sic consequenter potest illum statim Superior admittere in Scholasticum, ac simul in probationem ad hoc tantùm, vt ad Professorũ gradum, vel Coadiutorum suo tempore admittatur. Hæc consuetudo facit, vt, quamuis Paupertatis votum sit emissum, bona tamẽ temporalia haberi poßint ad certum vsque tempus, quod Superiori intra probationis spatium videbitur.*

E *Rectoris erit, designare cuique socium; qui huiusmodi esse debebit, vt vterque alterius opera magis proficere poßit.*

IN CAPVT V.
De doctrina, cui Scholastici Societatis studere debent.

SVB litteris humanioribus Rhetorica etiam præter Grammaticam intelligenda est. A

Si in Collegijs tempus non suppeteret ad Concilia, Decreta, Doctores sanctos, & res alias morales legendas; postquàm ex eis egressi fuerint, vnusquisque priuato studio cum approbatione suorum Superiorum id posset efficere; præsertim si in doctrina Scholastica solida iecerit fundamenta. B

Iuxta modum ætatis, ingenij, propensionis animi, et institutionis in litteris vniuscuiusque, vel cõmunis boni, quod speraretur, posset in his omnibus facultatibus, vel aliqua, aut pluribus earum quis exerceri. Qui enim in omnibus non posset, curare deberet, vt in aliqua earum excelleret. C

Aliqui ad Collegia mitti possent, non quòd sperentur doctos eos esse euasuros iuxta eum modum, de quo dictum est; sed potius, vt alios subleuent; cuiusmodi esset aliquis Sacerdos ad audiẽdas confessiones, et cæt. Et hi, ac alij, in quibus propter ætatem prouectiorem vel alias causas sperari non potest, quòd in omnibus his facultatibus magnum facturi sint progressum, conueniet, D

niet, vt iuxta Superioris præscriptũ in ijs studijs, quibus vacare poterunt, occupentur; & in linguarum peritia, & in ijs, quæ ad doctrinã confeßionibus vtilem pertinent, & demũ in ijs, quæ ad commune animarum bonũ cõmodiora sunt futura, proficere curent.

E *In libris ethnicis litterarum humaniorum nihil, quod honestati repugnet, prælegatur. Reliquis vt spolijs Aegypti Societas vti poterit. Christianorum opera quamuis bona essent, si tamen malus fuerit author, legenda non sunt; ne ad authorem Scholastici afficiantur. Et conuenit, ad particularia descẽdendo, qui libri sint prælegendi tam in humanioribus, quàm in alijs disciplinis, qui verò prælegi non poßint, constituere.*

IN CAPVT VI.

Quomodo iuuẽtur Scholastici ad has disciplinas bene addiscendas.

A HOC IN *genere dictum sit. Cæterùm si alicui necessarium esse, vt deuotioni & mortificationi incumberet, videretur; relinquetur Superioris prudentiæ, vt statuat quantum in eo studio progredi oporteat.*

B *Adiuuare eos, quibus huiusmodi officia operosa commissa sunt, aliqua hora, nihil prohibet. Verùm*

onus

onus ipsorũ officiorũ sumere, potius Coadiutorũ est, qui ad Scholasticos subleuandos in Collegijs constituetur.

Ea de causa in ijs, qui ad sacros ordines promoti nõ sunt, congruũ erit, si promotio differatur, ne impedimẽtũ ipsis præstet, donec ad finẽ studiorũ accedãt. Necessitatis tamen sæpe occurrentis ratione dispensari aliquando opus est. C

Huiusmodi erga proximos functiones aliqui, qui studia sua iam absoluerĩt, vel ad id ipsum mittuntur ad Collegia, explere poterunt: sicut etiam ad domestica officia Collegij obeunda, quæ maiorem occupationem secum afferunt, esse aliquos oportet, qui primaria intentione studijs non vacent: cuiusmodi sunt Coadiutores temporales, vel aliqui, qui probationis, & non studij gratia in Collegijs agunt. D

Conuenit in Theologiæ facultate esse ad gradũ aliquem promotos, vel in ea mediocriter eruditos, & qui Doctorũ sanctorum, et Ecclesiæ decisiones intelligãt; vt illis linguarũ studium vtile sit, & nihil noceat. Verùm si aliqui tam humiles & in fide firmi cernerẽtur, vt à studio linguarum nihil incommodi eis timeretur, dispensare Superior poterit; vt ei studio, quando ad commune vel particulare bonum conueniet, se dedant. E

Si in aliquo aliud conueniret, Superior sua prudentia id considerabit; et dispẽsare poterit. Et quod de publicis lectionibus dicitur, priuatas, cùm necessariæ vel vtiles domi vel extra Collegia fuerint, non excludit. F

Nullus

G *Nullus de Societate sine approbatione & facultate Præpositi Prouincialis (præterquàm in classibus inferioribus, vel ad tempus necessitatis gratia) publicè legat. Qui tamen talentum ad id sortiti, ac præsertim qui iam studijs perfuncti sunt, in prælegēdo (si res maioris momenti aliud non exigerent) possent exerceri.*

H *Quanuis hoc ita se habeat; scribere tamen in eis non debent. Constet verò eorum ratio ei, qui Bibliothecæ præfectus est.*

I *Quod ad repetitiones attinet; curet Rector, vt certis quibusdā horis in scholis vel domi fiāt, vno quidem repetente, & alijs audientibus, & quæ difficilia occurrerint, mutuò proponentibus; & siquid erit, de quo constituere inter se non possint, Magistrum adeant. Curabit etiā, vt disputationes & reliquæ exercitationes scholasticæ, quæ iuxta modum disciplinarū, quæ tractantur, conuenire iudicabuntur, non omittantur.*

K *Videant Superiores, num conueniat Scholasticos classium inferiorum libros papyraceos habere, vt scribant in eis lectiones, & inter lineas, & ad marginem, quod oportebit, annotent. Prouectiores in humanioribus litteris & alijs facultatibus chartam secum ferant ad ea, quæ audierint, vel eis occurrerint notatu digna, annotanda; ac postea maiori cum ordine digesta transferent in libros papyraceos, quæ in posterum conseruata velint.*

L *De repetitionum, & disputationum, & latinè loquendi*

quendi

quendi exercitationibus ſiquid propter circunſtantias locorum, temporum, & perſonarum mutari debeat; hoc iudicandum prudentiæ Rectoris (facultate à ſuo Superiore ſaltem in genere accepta) relinquetur.

M In hoc priuato ſtudio poſſent (ſi Rectori videretur) commentarium aliquem videre. Quamdiu autem audiunt, ferè vnus, & is quidem ſelectus eſſe deberet. Poſſent etiam ſcribere quod profuturum magis cenſeretur.

N Vt Scholaſtici magis in ſtudijs promoueant, bonum eſſet aliquos eruditione pares deſignare, qui ſancta æmulatione ſe inuicem prouocent. Iuuerit etiam interdum mittere ad Præpoſitum Prouincialem, vel Generalem aliquod ſuorum ſtudiorum ſpecimen nunc huius, nunc illius, vt cõpoſitionũ, ſi litterarũ humaniorum, vel concluſionum, ſi Philoſophiæ vel Theologiæ ſtudioſi fuerint. Conferet etiam in memoriam eis reducere, quòd, cùm ad domos venerint, ſtudijs abſolutis, in omnibus facultatibus, quibus operam dederint, ſunt examinandi.

O Si aliquis non aptus ad ſtudia, ſed ad alia miniſteria idoneus videretur; poſſet intra Collegia vel domos Societatis in ijs occupari, quæ conuenire viderentur: ſi ad vtrunque inutilis eſſet, & in Scholaſticum fuiſſet admiſſus; dimitti à Societate poſſet: nihilominus æquũ erit, vt Rectòr, re bene conſiderata, ad Prouincialem vel Generalem id referat; & quod ſibi præ-

cùm populo prælegitur.

B Conferet, vidisse Euangelia toto anno occurrentia, peculiari studio adhibito, quod ad cōcionandi rationem destinetur; & aliquid ex sacra scriptura, vt populo prælegatur: præuidisse etiam quod ad vitia pertinet, & in eorum detestationē inducat, & remedia eisdem applicanda, sicut econtrariò quæ ad præcepta, ad virtes, ad bona opera pertinent; tum ea, quæ mouere possint ad illa amanda, & media etiam ad eadem consequenda. Et hæc in compendium, si fieri potest, redacta vtiliora esse solent; ne tam multis libris opus sit.

C Huiusmodi media sunt, vidisse præceptiones, quas de modo concionandi illi tradunt, qui bene hoc munus obierunt, et bonos audire concionatores, et se in concionibus domi & in monasterijs exercere, bonum habere correctorem, qui de erroribus admoneat tum in rebus, quæ dicuntur, tum in voce, tonis, gestibus, & motibus. Reflectat & ipse considerationem ad ea, quæ dixit; quò magis vndecunque iuuetur.

D In confessionibus præter studium scholasticum, et casuum conscientiæ, præsertim Restitutionis, cōueniet compendium aliquod casuum, & censurarum, quæ reseruantur, habere (vt videat quò pertigat ipsius iurisdictio) & simul formulas, quæ minus vsitatæ sunt, quarundā absolutionū, quæ occurrūt, ac breuē interrogādi methodū de peccatis, et eorū remedijs, et instructionem ad bene ac prudēter in Domino sine damno suo, &

& cum proximorum vtilitate hoc officium exercendum: & aliqua confeßione audita, præsertim in principijs, Confessarius apud se consideret, num in re aliqua defecerit; vt in posterum caueat.

Possent ad exercitia alijs tradenda assuescere, nonnullis ea tradendo, in quibus minor iactura esse poßit, siquid erretur, & conferre cum aliquo magis exercitato suum procedendi modum, bene annotando quod magis vel minus conuenire deprehenderint. Cùm verò exercitiorum ratio redditur, non solùm id agatur, vt alijs satisfiat, sed etiam vt in illis desiderium excitetur, vt eisdem iuuari velint. In vniuersum autem loquendo, quæ ad primam hebdomadam pertinent, tantùm tradantur. Quando verò omnia tradentur, raris hominibus, vel qui de vitæ suæ statu deliberare velint, tradi oportebit. E

Iuuerit etiam in compendium redactam habere explicationem rerum ad fidem & vitam Christianam necessariarum. Aliud etiam compendium de modo iuuandi ad bene moriendum vtile erit: vt memoria renouetur, quando sanctum hoc officium exercendum erit. F

IN CAPVT IX.
De Scholasticis à studio litterarum educendis.

ALII educuntur post 7. annos, ij videlicet, qui ad collegia admissi sunt ad id tempus, absque eo quòd constituerint ingredi Societatem, quemadmodum dictum est; sed tamen dispensari in tempore septem annorum, idque prorogari posset; cùm huiusmodi Scholastici exemplo vitæ suæ magnæ ædificationis essent, ita, vt vel magnum Dei obsequium ab eis expectaretur, vel vtiles esse Collegio viderētur.

IN CAPVT X.
De gubernatione Collegiorum.

A HOC non prohibet, quin Professus aliquis ad visitandas vel reformandas alicuius Collegij res missus manere in eo posset, vel omnibus alijs ad tempus præesse, vel aliter; vt magis conuenire ad Collegij vel ad vniuersale bonum videretur.

B Sicut curare, vt obseruentur omnino Constitutiones, ita & in eisdem dispensare (quando eam fuisse mentem

mentem illius, qui eas condidit, in re aliqua particulari iudicaret iuxta euentus rerum et necessitates, maius commune bonum intuendo) ad Rectorem, accepta à suis maioribus potestate, pertinebit.

Ad ea, quæ dicta sunt, reducitur cura conueniens amicos conseruandi, & ex aduersarijs beneuolos reddendi. C

Res clausa intelligitur ianua, vel arca. D

Idonei sunt intelligendi habita ratione tum aptitudinis personarum, tum occupationum. Quæ enim officia multum occupationis secum ferunt, valde occupatis in alijs rebus minimè conuenirent: & quia quibusdam experientia, vt bene fiant, necessaria est; non facilè mutari deberent. E

Ex regulis cuique videndæ essent singulis hebdomadis illæ, quæ ad ipsum pertinent. F

Si tanta non esset copia hominum; vnus plura officia sustinere posset. Sic Minister, & Præfectus dictus curam habebunt eorum, quæ ad Rectorem, vel Nouitios pertinent. G

Sic esse posset qui scriberet, Ianitor, Sacrista, Cocus, Lotor. Alia officia minus operosa possent inter Scholasticos diuidi; si alij non essent, qui ea possent exercere. H

Signum dabitur per campanam, quæ pulsabitur, vt se recipiant ad somnum, & ad prandium. I

Si conuenire non videbitur ad ædificationem, vel K

ob aliquam aliam causam sufficientem, vt Rector ipse legat; re cum Prouinciali communicata, si eiusdem ille sententiæ fuerit, per alium id munus obire poterit.

L Constitutiones, quæ ad Collegia pertinent, seorsum teneri, et publicè bis aut ter singulis annis legi possent.

DECLARATIONES Constitutionum circa Vniuersitates.

IN CAPVT XI.

A CVM Fundator à Societate aßignari certum Lectorum numerum, vel alias obligationes suscipi vellet; animaduertendum est, quod, si admittantur, iudicando vtile etiam tunc esse Societati ad finem propositum diuini seruitij id oneris subire, omnino in eis implendis deesse non oportet; sicut nec facilè aliquid in hac parte præter id, ad quod obligãtur (præsertim si id interpretari quis poßit quasi noua induceretur obligatio) præstãdum est sine Generalis consensu. Ille autem non se facilem ad id concedendum reddet: quin potius, re in consultationem cum suis Aßistentibus adducta, videat ne Societatem grauet: &, si qua in re indulgeatur, constet obligationem nullam induci, sed id, quod additur, omnino voluntarium esse.

B Ad bonum Vniuersitatis statum propriè pertineret,

ret, si Scholasticus aliquis rebellis, vel sic offendiculi causa alijs esset, vt non solùm Scholis eum, sed etiam ciuitate expelli, vel in carcerem conijci conueniret, vt certiores facti iustitiæ ordinariæ administratores id statim exequerentur. Et ad hoc & similia à Principe vel à suprema potestate huiusmodi facultatis scriptum habere testimoniū oportebit. Vt cōmendatio etiam Rectoris in alicuius Scholastici fauorem momentum apud eosdem iustitiæ ministros haberet, ne Scholastici opprimerentur, oporteret.

Quoniam exemptio ab ordinarijs iudicibus, Scholasticorum numerum allicere non potest; alijs prærogatiuis & priuilegijs vt id compēsetur, curādum est. C

IN CAPVT XII.

SVB litteris humanioribus præter Grammaticam intelligatur quod ad Rhetoricam, Poesim, et Historiam pertinet. A

Cùm in aliquo Collegio, vel Vniuersitate eò spectaretur; vt homines ad Saracenos, vel Turcas iuuandos præpararentur: Arabica lingua, vel Chaldaica conueniret; Cùm ad Indos, Indica; & sic de alijs dicendum, quæ esse possent alijs in regionibus ob similes causas, vtiliores. B

Tractabitur Logica, Physica, Mataphysica, C

Moralis

Moralis scientia, & etiam Mathematicæ; quatenus tamen ad finem nobis propositum conueniunt.

D In legendo & scribendo pueros instituere, opus etiam charitatis esset; si is personarum numerus Societati suppeteret, vt omnibus vacare posset: propter earum tamen penuriam hoc ordinariè docere non consueuimus.

IN CAPVT XIII.

A DE STATVTIS lectionum horis, ordine, ac modo, & de exercitationibus tam compositionum (quas à Magistris emendari oportet) quàm disputationum in omnibus facultatibus, & pronunciandi publicè orationes & carmina, speciatim in quodam tractatu per Generalem Præpositum approbato agetur seorsũ, ad quē hæc Cõstitutio nos remittit, id duntaxat monendo, illa locis, temporibus, & personis accõmodari oportere; quanuis ad illum ordinem accedere, quoad fieri potest, conueniat.

B Tres vt plurimùm erũt præceptores in tribus diuersis Grãmaticæ claßibus; quartus humaniores litteras, quintus Rhetoricam prælegat: & in horum duorum claßibus Græca lingua, & Hebraica, et siqua alia disceretur, est prælegenda, ita, vt semper sint quinque classes. Quòd si tantum negotij aliquæ ipsarum exhiberent,

berent, vt vnus Magiſter eis ſolus non ſatisfaceret, adiutor aliquis ei adiungetur. Si verò auditorum numerus ferre non poterit, vt vnus præceptor ſolus omnibus det operam, quanuis alios auxiliares habeat; geminari poſſet claſsis ea, quæ ſic numero abũdaret, ita, vt duæ (verbi gratia) quintæ claſſes, duæ quartæ eſſent; & omnes præceptores, ſi fieri poteſt, ex Societate ſint: quanuis, ſi neceſsitas vrgeret, externi eſſe poſſent. Si exiguus numerus, vel auditorum diſpoſitio nec tot claſſes, nec tot præceptores exigeret, in omnibus prudentia ad moderandum numerum, & eos duntaxat, qui ſatis ſint, deſignandos locum habebit.

An præter præceptores ordinarios, qui ſpeciatim auditorum rationem habeant, eſſe vnum oporteat, vel plures, qui more publicorum Profeſſorum legant Philoſophiam, Mathematicas ſcientias, vel quanuis aliam diſciplinam maiori cum apparatu, quàm Lectores ordinarij; prudentia id conſtituet iuxta locorum, & perſonarum, cum quibus agitur, rationem, præ oculis maiorem ædificationem, & Dei ſeruitium habendo. C

Non ſolùm repetitiones vltimæ lectionis, verùm hebdomadæ, & alias præterea, quando ita conuenire iudicaretur, fieri oporteret. D

Poſſet aliquis ea ætate vel ingenio eſſe, vt ſola latina lingua ei ſufficiat, & ex alijs facultatibus quantum ad confeſsiones audiendas, & agendum cum proximis opus eſt; cuiuſmodi ſunt aliqui, qui curam animarum E

net, vt iuxta Superioris præscriptū in ijs studijs, quibus vacare poterunt, occupentur; & in linguarum peritia, & in ys, quæ ad doctrinā confeßionibus vtilem pertinent, & demū in ys, quæ ad commune animarum bonū cōmodiora sunt futura, proficere curent.

E In libris ethnicis litterarum humaniorum nihil, quod honestati repugnet, prælegatur. Reliquis vt spolijs Aegypti Societas vti poterit. Christianorum opera quanuis bona essent, si tamen malus fuerit author, legenda non sunt; ne ad authorem Scholastici afficiantur. Et conuenit, ad particularia descēdendo, qui libri sint prælegendi tam in humanioribus, quàm in alijs disciplinis, qui verò prælegi non poßint, constituere.

IN CAPVT VI.

Quomodo iuuētur Scholastici ad has disciplinas bene addiscendas.

A HOC IN genere dictum sit. Cæterùm si alicui necessarium esse, vt deuotioni & mortificationi incumberet, videretur; relinquetur Superioris prudentiæ, vt statuat quantum in eo studio progredi oporteat.

B Adiuuare eos, quibus huiusmodi officia operosa commissa sunt, aliqua hora, nihil prohibet. Verùm onus

onus ipsorũ officiorũ sumere, potius Coadiutorũ est, qui ad Scholasticos subleuandos in Collegijs constituetur.

Ea de causa in ijs, qui ad sacros ordines promoti nõ sunt, congruũ erit, si promotio differatur, ne impedimẽtũ ipsis præstet, donec ad finẽ studiorũ accedãt. Necessitatis tamen sæpe occurrentis ratione dispensari aliquando opus est. C

Huiusmodi erga proximos functiones aliqui, qui studia sua iam absoluerĩt, vel ad id ipsum mittuntur ad Collegia, explere poterunt: sicut etiam ad domestica officia Collegij obeunda, quæ maiorem occupationem secum afferunt, esse aliquos oportet, qui primaria intentione studijs non vacent: cuiusmodi sunt Coadiutores temporales, vel aliqui, qui probationis, & non studij gratia in Collegijs agunt. D

Conuenit in Theologiæ facultate esse ad gradũ aliquem promotos, vel in ea mediocriter eruditos, & qui Doctorũ sanctorum, et Ecclesiæ decisiones intelligãt; vt illis linguarũ studium vtile sit, & nihil noceat. Verùm si aliqui tam humiles & in fide firmi cernerẽtur, vt à studio linguarum nihil incommodi eis timeretur, dispensare Superior poterit; vt ei studio, quando ad commune vel particulare bonum conueniet, se dedant. E

Si in aliquo aliud conueniret, Superior sua prudentia id considerabit; et dispẽsare poterit. Et quod de publicis lectionibus dicitur, priuatas, cùm necessariæ vel vtiles domi vel extra Collegia fuerint, non excludit. F

Nullus

G *Nullus de Societate sine approbatione & facultate Præpositi Prouincialis (præterquàm in claßibus inferioribus, vel ad tempus neceßitatis gratia) publicè legat. Qui tamen talentum ad id sortiti, ac præsertim qui iam studijs perfuncti sunt, in prælegẽdo (si res maioris momenti aliud non exigerent) possent exerceri.*

H *Quanuis hoc ita se habeat; scribere tamen in eis non debent. Constet verò eorum ratio ei, qui Bibliothecæ præfectus est.*

I *Quod ad repetitiones attinet; curet Rector, vt certis quibusdã horis in scholis vel domi fiãt, vno quidem repetente, & alijs audientibus, & quæ difficilia occurrerint, mutuò proponentibus; & siquid erit, de quo constituere inter se non poßint, Magistrum adeant. Curabit etiã, vt disputationes & reliquæ exercitationes scholasticæ, quæ iuxta modum disciplinarũ, quæ tractantur, conuenire iudicabuntur, non omittantur.*

K *Videant Superiores, num conueniat Scholasticos claßium inferiorum libros papyraceos habere, vt scribant in eis lectiones, & inter lineas, & ad marginem, quod oportebit, annotent. Prouectiores in humanioribus litteris & alijs facultatibus chartam secum ferant ad ea, quæ audierint, vel eis occurrerint notatu digna, annotanda; ac postea maiori cum ordine digesta transferent in libros papyraceos, quæ in posterum conseruata velint.*

L *De repetitionum, & disputationum, & latinè loquendi*

quendi

quendi exercitationibus ſiquid propter circunſtantias locorum, temporum, & perſonarum mutari debeat; hoc iudicadum prudentiæ Rectoris (facultate à ſuo Superiore ſaltem in genere accepta) relinquetur.

M *In hoc priuato ſtudio poſſent (ſi Rectori videretur) commentarium aliquem videre. Quamdiu autem audiunt; ferè vnus, & is quidem ſelectus eſſe deberet. Poſſent etiam ſcribere quod profuturum magis cenſeretur.*

N *Vt Scholaſtici magis in ſtudijs promoueant, bonum eſſet aliquos eruditione pares deſignare, qui ſancta æmulatione ſe inuicem prouocent. Iuuerit etiam interdum mittere ad Præpoſitum Prouincialem, vel Generalem aliquod ſuorum ſtudiorum ſpecimen nunc huius, nunc illius, vt cõpoſitionũ, ſi litterarũ humaniorum, vel concluſionum, ſi Philoſophiæ vel Theologiæ ſtudioſi fuerint. Conferet etiam in memoriam eis reducere, quòd, cùm ad domos venerint, ſtudijs abſolutis, in omnibus facultatibus, quibus operam dederint, ſunt examinandi.*

O *Si aliquis non aptus ad ſtudia, ſed ad alia miniſteria idoneus videretur; poſſet intra Collegia vel domos Societatis in ijs occupari, quæ conuenire viderentur: ſi ad vtrunque inutilis eſſet, & in Scholaſticum fuiſſet admiſſus; dimitti à Societate poſſet: nihilominus æquũ erit, vt Rector, re bene conſiderata, ad Prouincialem vel Generalem id referat; & quod ſibi præ-*

scriptum fuerit, exequatur.

P *Huiusmodi scripta fieri non debent, nisi ab ijs, qui maiori doctrina & clariori ingenio et iudicio pollent: & reliqui horũ labore frui poterũt. Conueniret etiam à Magistro ea approbari. Alij annotationibus præceptoris iuuari possent, & suis etiam notatu dignioribus. Conferet autem ad vsum, vt suas notas in margine, & indicem præterea habeant rerum, de quibus in huiusmodi scriptis agitur, vt facilius inueniri poßit, quod quæritur. Et quanuis huiusmodi libelli rerum excerptarum, vel propriorum conceptuum, vel alia quælibet fiant; intelligi tamen oportet, à nemine librum vllum sine examinatione & approbatione speciali Præpositi Generalis, vt dictum est, publicari debere.*

IN CAPVT VII.
De Scholis Collegiorũ Societatis.

A *PRAEPOSITI Generalis erit, vbi huiusmodi scholæ aperiendæ sint, statuere.*

B *Et etiã iuxta quòd cõmodè id poterit Societas. Nostra tamen mens hæc esset, vt in Collegijs ferè litteræ humaniores ac linguarum, & doctrina Christiana, & si opus esset, lectio aliqua de casibus conscientiæ prælegeretur: si verò sit, qui commodè concione-*

tur, & confeßiones audiat, id etiam vt fiat, & de scientijs superioribus non agatur; sed ad eas addiscendas ab his Collegijs ij, qui in humanioribus litteris profecerint, ad Vniuersitates Societatis mittātur.

Ex regulis Collegij Romani alijs quod cuique conueniet, accommodari poterit. C

Ad hoc vbi corrector haberi poterit, habeatur; vbi non poterit, excogitetur modus, quo pueri castigentur, vel per aliquem ex ipsis Scholasticis, vel alia conuenienti ratione. D

Vbi Præpositus Generalis, vel Societas curam susciperet alicuius Vniuersitatis; non repugnaret huius Constitutionis intentioni, vt sese ex consequenti obligaret ad lectiones illius ordinarias, quamuis inter illas aliquæ Theologicæ essent. E

IN CAPVT VIII.
De Scholasticis instituendis in ijs, quæ ad proximos suos iuuandos pertinent.

INTER legendum, præter interpretationem, aduertendum est, vt aliqua, quæ ad ædificationem & vitā Christianam iuuent, attingantur. Et hoc fiet etiā in claßibus Collegij obiter, multò verò impensius, A

cùm populo prælegitur.

B Conferet, vidisse Euangelia toto anno occurrentia, peculiari studio adhibito, quod ad cõcionandi rationem destinetur; & aliquid ex sacra scriptura, vt populo prælegatur: præuidisse etiam quod ad vitia pertinet, & in eorum detestationẽ inducit, & remedia eisdem applicanda, sicut econtrariò quæ ad præcepta, ad virtutes, ad bona opera pertinent; tum ea, quæ mouere possint ad illa amanda, & media etiam ad eadem consequenda. Et hæc in compendium, si fieri potest, redacta vtiliora esse solent; ne tam multis libris opus sit.

C Huiusmodi media sunt, vidisse præceptiones, quas de modo concionandi illi tradunt, qui bene hoc munus obierunt, et bonos audire concionatores, et se in concionibus domi & in monasterijs exercere, bonum habere correctorem, qui de erroribus admoneat tum in rebus, quæ dicuntur, tum in voce, tonis, gestibus, & motibus. Reflectat & ipse considerationem ad ea, quæ dixit; quò magis vndecunque iuuetur.

D In confessionibus præter studium scholasticum, et casuum conscientiæ, præsertim Restitutionis, cõueniet compendium aliquod casuum, & censurarum, quæ reseruantur, habere (vt videat quò pertigat ipsius iurisdictio) & simul formulas, quæ minus vsitatæ sunt, quarundã absolutionũ, quæ occurrũt, ac breuẽ interrogãdi methodũ de peccatis, et eorũ remedijs, et instructionem ad bene ac prudẽter in Domino sine damno suo,

&

& cum proximorum vtilitate hoc officium exercendum: & aliqua confeßione audita, præsertim in principijs, Confessarius apud se consideret, num in re aliqua defecerit; vt in posterum caueat.

E Possent ad exercitia alijs tradenda assuescere, nonnullis ea tradendo, in quibus minor iactura esse poßit, siquid erretur, & conferre cum aliquo magis exercitato suum procedendi modum, bene annotando quod magis vel minus conuenire deprehenderint. Cùm verò exercitiorum ratio redditur, non solùm id agatur, vt alijs satisfiat, sed etiam vt in illis desiderium excitetur, vt eisdem iuuari velint. In vniuersum autem loquendo, quæ ad primam hebdomadam pertinent, tantùm tradantur. Quando verò omnia tradentur, raris hominibus, vel qui de vitæ suæ statu deliberare velint, tradi oportebit.

F Iuuerit atiam in compendium redactam habere explicationem rerum ad fidem & vitam Christianam necessariarum. Aliud etiam compendium de modo iuuandi ad bene moriendum vtile erit: vt memoria renouetur, quando sanctum hoc officium exercendum erit.

IN CAPVT IX.
De Scholasticis à studio litterarum educendis.

ALII educuntur post 7. annos, ij videlicet, qui ad collegia admissi sunt ad id tempus, absque eo quòd constituerint ingredi Societatem, quemadmodum dictum est; sed tamen dispensari in tempore septem annorum, idque prorogari posset; cùm huiusmodi Scholastici exemplo vitæ suæ magnæ ædificationis essent, ita, vt vel magnum Dei obsequium ab eis expectaretur, vel vtiles esse Collegio viderētur.

IN CAPVT X.
De gubernatione Collegiorum.

A HOC non prohibet, quin Professus aliquis ad visitandas vel reformandas alicuius Collegij res missus manere in eo posset, vel omnibus alijs ad tempus præesse, vel aliter; vt magis conuenire ad Collegij vel ad vniuersale bonum videretur.

B Sicut curare, vt obseruentur omnino Constitutiones, ita & in eisdem dispensare (quando eam fuisse mentem

mentem illius, qui eas condidit, in re aliqua particulari iudicaret iuxta euentus rerum et necessitates, maius commune bonum intuendo) ad Rectorem, accepta à suis maioribus potestate, pertinebit.

Ad ea, quæ dicta sunt, reducitur cura conueniens amicos conseruandi, & ex aduersarijs beneuolos reddendi. C

Res clausa intelligitur ianua, vel arca. D

Idonei sunt intelligendi habita ratione tum aptitudinis personarum, tum occupationum. Quæ enim officia multum occupationis secum ferunt, valde occupatis in alijs rebus minimè conuenirent: & quia quibusdam experientia, vt bene fiant, necessaria est; non facilè mutari deberent. E

Ex regulis cuique videndæ essent singulis hebdomadis illæ, quæ ad ipsum pertinent. F

Si tanta non esset copia hominum; vnus plura officia sustinere posset. Sic Minister, & Præfectus dictus curam habebunt eorum, quæ ad Rectorem, vel Nouitios pertinent. G

Sic esse posset qui scriberet, Ianitor, Sacrista, Cocus, Lotor. Alia officia minus operosa possent inter Scholasticos diuidi; si alij non essent, qui ea possent exercere. H

Signum dabitur per campanam, quæ pulsabitur, vt se recipiant ad somnum, & ad prandium. I

Si conuenire non videbitur ad ædificationem, vel K

ob aliquam aliam causam sufficientem, vt Rector ipse legat; re cum Prouinciali communicata, si eiusdem ille sententiæ fuerit, per alium id munus obire poterit.

L Constitutiones, quæ ad Collegia pertinent, seorsum teneri, et publicè bis aut ter singulis annis legi possent.

DECLARATIONES
Constitutionum circa Vniuersitates.

IN CAPVT XI.

A CVM Fundator à Societate aßignari certum Lectorum numerum, vel alias obligationes suscipi vellet; animaduertendum est, quod, si admittantur, iudicando vtile etiam tunc esse Societati ad finem propositum diuini seruitij id oneris subire, omnino in eis implendis deesse non oportet; sicut nec facilè aliquid in hac parte præter id, ad quod obligatur (præsertim si id interpretari quis poßit quasi noua induceretur obligatio) præstãdum est sine Generalis consensu. Ille autem non se facilem ad id concedendum reddet: quin potius, re in consultationem cum suis Aßistentibus adducta, videat ne Societatem grauet: &, si qua in re indulgeatur, constet obligationem nullam induci, sed id, quod additur, omnino voluntarium esse.

B Ad bonum Vniuersitatis statum propriè pertine-

ret, si Scholasticus aliquis rebellis, vel sic offendiculi causa alijs esset, vt non solùm Scholis eum, sed etiam ciuitate expelli, vel in carcerem conijci conueniret, vt certiores facti iustitiæ ordinariæ administratores id statim exequerentur. Et ad hoc & similia à Principe vel à suprema potestate huiusmodi facultatis scriptum habere testimoniũ oportebit. Vt cõmendatio etiam Rectoris in alicuius Scholastici fauorem momentum apud eosdem iustitiæ ministros haberet, ne Scholastici opprimerentur, oporteret.

Quoniam exemptio ab ordinarijs iudicibus, Scholasticorum numerum allicere non potest; alijs prærogatiuis & priuilegijs vt id compensetur, curãdum est. C

IN CAPVT XII.

SVB litteris humanioribus præter Grammaticam intelligatur quod ad Rhetoricam, Poesim, et Historiam pertinet. A

Cùm in aliquo Collegio, vel Vniuersitate eò spectaretur; vt homines ad Saracenos, vel Turcas iuuandos præpararentur: Arabica lingua, vel Chaldaica conueniret; Cùm ad Indos, Indica; & sic de alijs dicendum, quæ esse possent alijs in regionibus ob similes causas, vtiliores. B

Tractabitur Logica, Physica, Mataphysica, C

Moralis

Moralis ſcientia, & etiam Mathematicæ; quatenus tamen ad finem nobis propoſitum conueniunt.

D *In legendo & ſcribendo pueros inſtituere, opus etiam charitatis eſſet; ſi is perſonarum numerus Societati ſuppeteret, vt omnibus vacare poſſet: propter earum tamen penuriam hoc ordinariè docere non conſueuimus.*

IN CAPVT XIII.

A *DE STATVTIS lectionum horis, ordine, ac modo, & de exercitationibus tam compoſitionum (quas à Magiſtris emendari oportet) quàm diſputationum in omnibus facultatibus, & pronunciandi publicè orationes & carmina, ſpeciatim in quodam tractatu per Generalem Præpoſitum approbato agetur ſeorsũ, ad quẽ hæc Cõſtitutio nos remittit, id duntaxat monendo, illa locis, temporibus, & perſonis accõmodari oportere; quanuis ad illum ordinem accedere, quoad fieri poteſt, conueniat.*

B *Tres vt plurimùm erũt præceptores in tribus diuerſis Grãmaticæ claßibus; quartus humaniores litteras, quintus Rhetoricam prælegat: & in horum duorum claßibus Græca lingua, & Hebraica, et ſiqua alia diſceretur, eſt prælegenda, ita, vt ſemper ſint quinque claſſes. Quòd ſi tantum negotij aliquæ ipſarum exhiberent,*

bærent,

berent, vt vnus Magister eis solus non satisfaceret, adiutor aliquis ei adiungetur. Si verò auditorum numerus ferre non poterit, vt vnus præceptor solus omnibus det operam, quamuis alios auxiliares habeat; geminari posset classis ea, quæ sic numero abūdaret, ita, vt duæ (verbi gratia) quintæ classes, duæ quartæ essent; & omnes præceptores, si fieri potest, ex Societate sint: quamuis, si necessitas vrgeret, externi esse possent. Si exiguus numerus, vel auditorum dispositio nec tot classes, nec tot præceptores exigeret, in omnibus prudentia ad moderandum numerum, & eos duntaxat, qui satis sint, designandos locum habebit.

An præter præceptores ordinarios, qui speciatim auditorum rationem habeant, esse vnum oporteat, vel plures, qui more publicorum Professorum legant Philosophiam, Mathematicas scientias, vel quamuis aliam disciplinam maiori cum apparatu, quàm Lectores ordinarij; prudentia id constituet iuxta locorum, & personarum, cum quibus agitur, rationem, præ oculis maiorem ædificationem, & Dei seruitium habendo. C

Non solùm repetitiones vltimæ lectionis, verùm hebdomadæ, & alias præterea, quando ita conuenire iudicaretur, fieri oporteret. D

Posset aliquis ea ætate vel ingenio esse, vt sola latina lingua ei sufficiat, & ex alijs facultatibus quantum ad confeßiones audiendas, & agendum cum proximis opus est; cuiusmodi sunt aliqui, qui curam animarum E

marum gerunt, nec magnæ eruditionis sunt capaces. Alij rursum erunt, qui ad superiores scientias progredientur. Has autem capessere, & illas relinquere quatenus conueniat, Superioris erit indicare; quod cùm Scholasticis externis significauerit; si volēt illi nihilominus aliam rationem sequi, cogendi non erunt.

F Saltem singulis hebdomadis dies vnus à prandio quieti destinatus sit; in reliquis conferatur cum Prouinciali, qui ordo in vacationibus, vel intermissionibus studiorum ordinarijs sit tenendus.

IN CAPVT XIIII.

A QVANVIS liber suspitione malæ doctrinæ vacet; cùm tamen suspectus est author, legi eum non conuenit. Solet enim opus in causa esse, vt, qui legit, ad authorem afficiatur: & authoritas, quam apud ipsum habet in ijs, quæ bene dicit, posset postmodum aliquid persuadere ex ijs, quæ malè dicit. Rarū est etiam, aliquid veneni non admisceri in ijs, quæ à pectore veneni pleno egrediuntur.

B Prælegetur etiam Magister sententiarū. Sed si videretur temporis decursu alius author studentibus vtilior futurus, vt si aliqua summa Theologiæ vel liber conficeretur, qui his nostris temporibus accommodatior videretur; graui cum consilio & rebus diligenter expensis

expensis per viros, qui in vniuersa Societate aptißimi existimentur, cumque Præpositi Generalis approbatione prælegi poterit. In alijs etiam scientijs & litteris humanioribus si libri aliqui admittentur in Societate compositi, vt vtiliores, quàm alij, qui cōmuniter in manibus habentur; magna cum consideratione id fiet, præ oculis habendo scopum nostrum maioris boni vniuersalis.

Vt ex aliqua parte Iuris Canonici, & Conciliorum, & cæt. C

Si aliqui omnino purgari non poterunt, quemadmodum Terentius; potius non legantur: ne rerum qualitas animorum puritatem offendat. D

IN CAPVT XV.

BONO *ingenio præditis, qui studia inchoant, videatur, an medius annus in quauis quatuor classium inferiorum sufficiat, & duo in suprema; quod tempus Rhetoricæ, & linguarum studijs impendatur.* A

Si aliquis alibi audiuisset aliquid ex artibus liberalibus; posset eius temporis ratio haberi: vt plurimùm tamen, vt quis ad gradum magisterij promoueatur, tres annos, vt dicitur, studuerit oportet: & tantundem B

dem

dem de quatuor Theologiæ annis, vt ad actus admittantur, & in eadem gradum doctoratus accipiant, dictum sit.

C Si opportunum non fuerit id ita omnino præstare, vel quod desint homines, vel alias ob causas; præstabitur cum Præpositi Generalis, vel certè Prouincialis assensu quod poterit.

D Si talis esset rerum status in aliquo Collegio, vel Vniuersitate in Societate nostra; vt secũdo quoque anno inchoare melius videretur, vel aliquantò post quartum; de consensu Generalis, vel Prouincialis fieri poterit quod magis conuenire experimento comperietur.

E Si iustas ob causas aliquis publicè non examinandus videretur; habita à Generali, vel Prouinciali facultate, fieri poterit quod Rector ad maiorem Dei gloriam fore iudicauerit.

F Et sic non permittentur conuiuia, nec alij ludi, qui cum sumptibus non mediocribus, & ad finem nobis propositum inutilibus fiunt: nec pilei, aut chirothecæ, vel quid aliud detur.

IN CAPVT XVI.

A QVI facilè cõpelli possunt, compellantur ad id, quod de confessione, missa, concione, doctrina Christiana, & declamatione dicitur. Alijs amanter quidem persuadere conuenit: sed ad id ne cogantur

gantur, nec, si id non præstiterint, à Scholis expellantur; dum tamen nec dissoluti, nec alijs offendiculo esse videantur.

Quanuis vt plurimùm ex prima Classe sit futurus, qui hâc declamationẽ dicet, siue ex Scholasticis Societatis, siue ex externis sit: posset tamen aliquando aliquis alius, qui Rectori videretur, eam conficere, vel quod alius confecerit, pronunciare. Quia tamen res erit publiba; huiusmodi esse debebit, vt, à quocunque pronuncietur, eo loco non indigna esse iudicetur. B

Oratio vel eo modo dicenda est, vt deuotionem & ædificationem addat, vel non est dicenda; Sed præceptor signo crucis se muniat aperto capite, & incipiat. C

Si casus aliquis accideret, vbi in remedium offendiculi præstiti satis non esset, à Scholis expellere; videat Rector, quid prætereà conueniat prouidere: quanuis, quoadeius fieri poterit, in spiritu lenitatis, pace & charitate cum omnibus conseruata, sit agendum. D

IN CAPVT XVII.

QVANVIS hoc ita se habeat; tamen nec Lectores primarios, nec officiales (qualis est Cancellarius) inconsulto Prouinciali, vel Generali, si vicinior est, mutabit; si ille non eidem id commisisset A

misisset; cui vt res omnes perspectæ sint, curare debet.

B Ex his Consiliarijs vnus posset Collateralis esse; si Præposito Generali id necessarium videretur: & si tam multi esse commodè non possent, fiet, vt optimè poterit.

C Si satis esset Rector, vt præter suum, Cancellarij etiam munus obire posset; in eandem personam hæc duo officia possent conuenire.

D Quando vltra vnam hebdomadam aßiduè scholas frequentant; inuitandi sunt ad nomina sua danda, quæ in librum matriculæ referantur: et legētur eisdem non omnes Constitutiones, sed quæ vnicuique sunt obseruandæ; & promissio ab eis, non autem iusiurandum, de obedientia & obseruatione propositarum Constitutionum exigetur. Si nollent aliqui promißione obligari, vel nomina in matriculam referenda dare; non ideo à Scholis excludendi sunt; dummodo pacificè et sine offendiculo in eis versentur: & sic eis significari poterit, addendo nihilominus, quòd cura magis pecuculiaris Scholasticorum, quorum nomina scripta in libro Vniuersitatis sunt, haberi solet.

E Quanuis postea quæ ab omnibus sunt obseruandæ, eo in loco, vbi publicè legi possint; quæ verò in quauis classe, in ea ipsa sunt affigendæ.

F Hic poterit aliquid vtilitatis ab externis, qui testimonium suorum graduum requirent, percipere: sit tamen quid moderatum, nihilque in Societatis vtilitatem

tatem

tatem redundet. Ad testimonium autem nostris reddendum litteræ patentes Rectorum satis erunt.

Hi ex Societate non erunt: quia tamen non parum laboris sunt habituri; commodum stipendium accipiet; & vnus eorum corrector esse poterit. G

Quamuis decisio rerum ex suffragijs horum non pendeat; ipsos tamen vocari & audiri conuenit. Sententiæ autem eorum, qui res melius intelligunt, eam, quam par est, rationem Rector habebit. Si tamen omnes alij aliter, quàm ipse, sentirent: contra omnium sententiam ne agat; nisi prius rem cum Prouinciali contulerit. H

Hoc Syndici officium posset coniungi cum Collateralis, vel Consiliarij officio; si sic videretur conuenire; quòd alius in Vniuersitate magis ad id idoneus, quàm aliquis eorum, non esset. I

Et quamuis Syndici nihil habeant, quod alicuius momenti sit; singulis tamen diebus Sabbati saltem, se nihil habere Superiori referant. K

Mittantur huiusmodi litteræ eo modo obsignatæ, vt nullus sciat, quid alius scripserit. Et cùm optaret Præpositus Generalis vel Prouincialis pleniorem rerum notitiam: non tantùm Collateralis, Syndicus, & Consultores de Rectore, deque omnibus alijs scribent; verùm etiam quisque Magistrorum, & Scholasticorum approbatorum, & Coadiutorū quoque formatorum scribet, quid de omnibus ac etiam de Rectore L

ſentiat. Et ne id nouum videatur; tertio quoque anno vt minimùm hæc referri ordinariè ſic debeant.

M Quanuis hoc ita ſe habeat; id tamen, quod in quouis loco conuenire ex inſignijs huiuſmodi videbitur, diſtinctè in cuiusque Vniuerſitatis regulis conſtituetur.

DECLARATIONES IN QVINTAM PARTEM DE IIS, QVAE ad admittendum in corpus Societatis pertinent.

IN CAPVT PRIMVM De admiſſione, & quis, ac quando debeat admittere.

A SOCIETAS, vt eius nomen latiſsimè accipitur, omnes eos, qui ſub obedientia Præpoſiti Generalis viuunt, etiam Nouitios, & quicunque, cùm propoſitum viuendi et moriendi in Societate habeant, in probationibus verſantur, vt in eam ad aliquem ex alijs gradibus, de quibus dicetur, admittantur, cōplectitur.

Secundo

Secundo modo, qui minus latè patet, Societas cum Professis & Coadiutoribus formatis etiam Scholasticos approbatos continet. Ex his enim tribus partibus, vt membris, Societatis corpus constat.

Tertio modo & magis proprio Professos & Coadiutores formatos duntaxat continet: & sic accipiendus est in Societatem ingressus, quem Scholastici promittunt; scilicet, vt inter Professos, vel Coadiutores formatos illius numerentur.

Quarta huius nominis Societatis acceptio & maximè propria Professos duntaxat continet; non quòd eius corpus alia membra non habeat, sed quòd hi sint in Societate præcipui, et ex quibus aliqui, vt īferius dicetur, suffragium actiuum & passiuum habent in electione Præpositi Generalis, & cæt.

Quocunque ex his quatuor modis aliquis in Societate sit, capax est communicationis gratiarum spiritualium, quas in ea Præpositus Generalis secundum concessionem sedis Apostolicæ ad maiorem Dei gloriam potest concedere. Cæterùm de primo admittendi modo, cùm idem sit, atque ad probationem admittere, in prima parte dictum est; Et de admissione in tribus alijs modis in hac quinta parte agetur.

Alij, quibus ordinariè magis, tum etiam absolutè communicabitur, Præpositi Prouinciales erunt. Quibusdam tamen Præpositis localibus, vel Rectoribus, & alijs Visitatoribus, aut personis insignibus E

poterit Præpositus Generalis hanc authoritatem communicare; imò & alicui, qui de Societate non esset, aliquo in casu, vt Episcopo alicui, vel personæ in dignitate ecclesiastica constitutæ; cùm nullus ex Professis eiusdem Societatis eo in loco, vbi aliquis ita est admittendus, inueniretur.

C Quanuis hoc ita se habeat; tamen vt prorogari, ita & contrahi hoc spatium quibusdam in casibus, ex causis tamen non leuis momenti iudicio Præpositi Generalis (cuius erit dispensandi ius) licebit: rarò tamen id fiet.

IN CAPVT II.

A QVANVIS in remotissimis regionibus (cuiusmodi sunt Indiæ) possit Præpositus Generalis iudicio Prouincialis relinquere, non expectata hinc approbatione (quæ non, nisi per multos annos, eò perueniret) num aliquis ad professionem admitti debeat, nec ne: in locis tamen, ex quibus maior potest haberi communicatio, non facilè vlli Prouinciali facultatem admittendi ad professionem committet; nisi prius ipse certior factus ad eos, qui ei videbuntur in Domino, ad professionem admittendos particulariter consensum præstiterit.

B Quanuis vt plurimùm hæc mensura studij quatuor annorum

annorum in sacra Theologia (præter litterarũ humaniorũ & artium studia, & examinationem dictam, vt, quem progressum in ea doctrina fecerit, videri possit) sit obseruanda: nihilominus tamen qui in iure Canonico doctrinam non mediocrem, vel alia egregia Dei dona haberet, ex quibus quod studio Theologiæ deest, compensari posset, sine eo ad professionem trium & aliqui viri insignes etiam ad quatuor votorum (quanuis hoc extendi non debeat) admitti possent. Horum donorũ iudicium Præposito Generali tantùm, vel sicui peculiari præscripto id ille cõmitteret, vt quod foret ad maiorem Dei gloriam, faceret, relinquetur.

Qui ad professionem trium votorum solennium admittuntur, vt plurimùm eruditionem, quæ saltem ad Confessarij munus bene obeundum satis sit, habeant oportet, vel certè dona Dei aliqua rara, quæ eruditionẽ cõpensare videatur, ita, vt Præpositus Generalis, vel alius, cui suas vices ad hoc ille speciali cõmißione cõcedêret, ad maius Dei obsequium, & Societatis bonum sic conuenire iudicaret. Et hi ferè homines erunt, qui, propterea quòd bene meriti sint, & valde deuoti, quanuis minori doctrina ac concionandi aptitudine præditi, quàm nostrum Institutum in Professis requirat, admittendi esse in Domino videbuntur.

IN CAPVT III.

A PARTICVLARIA, quæ hîc, & inferius attinguntur, decent quidem, et, cùm fieri potest, obseruanda sunt; non tamen, vt necessaria. Fieri enim posset, vt sacerdos non esset, vel missam celebrare non posset, qui ex ordinatione Præpositi Generalis professionem admittit. Illud autem essentiale est, vt publicè votum legatur coram ijs de Societate & externis, qui adfuerint, atque vt tanquam solenne & emittatur, & admittatur.

B Promissio docendorum puerorum, ac rudium hominum iuxta litteras Apostolicas, & Constitutiones non inducit aliam obligationem, quàm reliqua spiritualia exercitia, quæ ad auxilium proximorum adhibentur; cuiusmodi sunt confessiones, & prædicationes, et cæt. in quibus quisque se debet occupare iuxta rationem obedientiæ suorum Superiorum. Quòd autem de pueris docendis in voto fit mentio; ea de causa fit, vt sancta hæc exercitatio peculiari modo sit commendata, & deuotius curetur propter singulare obsequium, quod Deo per eam in animarum auxilio exhibetur, et quia facilius obliuioni tradi poterat, & in desuetudinem abire, quàm alia magis speciosa, cuiusmodi est prædicatio, & cæt.

Tota

Tota intentio quarti huius voti obediendi summo Pontifici fuit & est circa missiones; & sic intelligi oportet litteras Apostolicas, vbi de hac obedientia loquuntur; In omnibus, quæ iusserit summus Pontifex, & quòcunque miserit, et cæt. C

IN CAPVT IIII.

IN manibus fieri vota dicuntur, quando emittuntur corā aliquo; qui, cùm ad id habeat potestatem, ea admittit. Et quanuis multi adessent, cùm huiusmodi vota fiunt; non ideo tamen mutant naturam simplicium; quandoquidem intentio emittentis & admittentis iuxta traditam à sede Apostolica facultatem hæc est, vt nec emittantur, nec admittantur vt solennia. Ad prudentiam autem admittentis pertinebit consecuturæ ædificationis rationem habere; & sic curabit, vt plures, vel pauciores intersint. Cæterùm eadem erit formula, qua Coadiutores tēporales, et spirituales vtentur; & vtraque in exterioribus persimilis erit ei, qua Professi vtuntur. A

Quod dicitur, Iuxta Bullas, et Cōstitutiones; intelligendū est, quòd Coadiutores emittūt huiusmodi simplicia vota cum tacita quadā, quod ad perpetuitatem attinet, conditione, quæ hæc est; Si Societas eos tenere vo- B

let. Quanuis enim illi, quod in ipsis est, se obligẽt in perpetuum, suæ deuotionis & stabilitatis gratia: liberum tamen erit Societati eos dimittere; vt in secunda parte dicitur: quod si accideret; tunc illi liberi ab omnium votorum obligatione manent.

C Si homines essent, qui latinam linguam non intelligerent, quales aliqui Coadiutores temporales erunt; votum in vernaculam linguam vertetur; & legant ipsi, vel præeat alius verba, quæ mox ipsimet, eum insequendo, pronunciabunt.

D Vt hoc votum soli Deo offertur, & non homini: ita nemo id admittit. Propterea in nullius manibus fieri dicitur: & conditio illa tacita, quæ inesse dicta est in voto Coadiutorum, quod ad perpetuitatem attinet, etiam in hoc est intelligenda, scilicet; Si Societas eos tenere volet.

E Promißio ingrediendi Societatem, vt declaratum est initio huius partis, est de votis Professorum solennibus, vel Coadiutorum formatorum, prout Præposito ad maius Dei obsequium fore videbitur, emittendis.

F Proponere quæ in animo versantur, quæque occurrunt, licitum est: nihilominus, vt in Examine dicitur, omnino paratum esse oportebit, vt id melius esse existimet, quod Superiori suo melius videbitur.

G Etiam in libro aliquo horum memoria (sicut & aliorum) honestas ob causas debet aßeruari.

H Quod ad Scholasticos attinet; iam in quarta parte

dictum

dictum est, quibus temporibus sua vota renouare debeant. Eadem erit ratio eorum, qui in domibus habitant, & vota emiserunt. In tribus enim festis solennibus singulis annis ea renouare debent, & in aliquo alio, si Superiori videretur expedire, non in cuiusquã manibus, sed vnoquoque suum votum legente coram sanctissimo Sacramento, reliquis, vel nonnullis de Societate præsentibus; vt magis ad deuotionem obseruandi quod Deo ac Domino nostro promiserunt, magisque præ oculis habendum id, quod ex obligatione debent eidem Domino, excitentur.

DECLARATIONES
IN SEXTAM PARTEM.
IN CAPVT PRIMVM.

HAE PRIMAE Declarationes, quæ simul cum Cõstitutionibus promulgantur, eandem, quam illæ, authoritatem habent; et ita in vtrarumque obseruatione eãdem curam adhiberi oportet. A

Huiusmodi sunt illæ omnes, in quibus nullum manifestum B

nifestum est peccatum.

C Obedientia, quod ad executionem attinet, tunc præstatur, cùm res iussa completur: quod ad voluntatem; cùm ille, qui obedit, id ipsum vult, quod qui iubet: quod ad intellectum; cùm id ipsum sentit, quod ille, & quod iubetur, bene iuberi existimat: & est imperfecta ea obedientia, in qua præter executionem non est hæc eiusdem voluntatis & sententiæ inter eum, qui iubet, & qui obedit, consensio.

IN CAPVT II.

A INNOVARI, quod ad paupertatem attinet, est relaxari ad redditus, vel possessionem vllã in proprium vsum, vel ad sacristiam, vel ad fabricam, vel ad aliquem alium finem præter id, quod ad Collegia & domos probationum attinet, admittendum. Et ne in re, quæ tantum habet momenti, Constitutiones mutentur; post emissam professionem vnusquisque promittat coram Præposito Generali, & ijs, qui apud eum erunt, offeratque in conspectu Creatoris et Domini nostri, quòd nunquam aßentietur, vel quicquam aget ad immutandum quod ad Paupertatem in Cõstitutionibus pertinet, nec in cõuentu totius Societatis congregatæ, nec per seipsum vlla ratione id curãdo.

Si

Si aliquis ex Fundatoribus domorum vel ecclesiarum vellet redditus aliquos ad fabricæ vsum relinquere; dummodo nec dispositio eorum ad Societatẽ pertineat, nec sit, vnde ei competat actio in illos (quanuis id illi curæ esset, vt is, cui tale munus commissum est, suum officium faceret) & sic in rebus similibus: non esset id à paupertate Societatis alienum. B

In Collegijs Professos non habitare; intelligitur, diu in eis manendo: quanuis, dum aliò iter faciunt, diem aliquem, vel tempus congruũ in eis manere poßint: habitare autem diu etiam possent, cùm necessarium aut conueniens ad ipsius Collegij, vel Vniuersitatis bonum id esset; vt si ad gubernationem studiorum essent necessarij; vel si legerent, aut in spiritualibus exercitijs confeßionum & concionum ad Scholasticos, qui id præstare deberent, subleuandos, vel ad id demum, quod ipsi non possunt, præstandum, occuparentur; vel si ad visitanda & dirigenda huiusmodi Collegia, vel Vniuersitates mitterentur: quando etiam necessarium aut conueniens ad vniuersale bonum id videretur; vt si aliquis cum expressa facultate Præpositi Generalis scribendi gratia per tempus aliquod se eò reciperet. C

Res minimæ ducuntur pro nihilo; & ita ad scrupulos eximendos declaratur vbi Rector eum, qui iter per ipsius collegium haberet, ac viatico egeret, viatico aliquo, ac eleemosyna prosequeretur, recipi eã posse. Quòd autem Collegia suppleat aliquos sumptus, D

quos

quos si ipsa non facerent, factura essent domus, si possent, vt vestitum & viaticum eis, qui ad Collegia ex domibus mittuntur, prouidere: quamuis id sit, aut esse videatur domum iuuare; non tamen est contra intentionem huius Constitutionis, quæ cauet, ne Collegiorum redditibus ad victum, & vestitum, et alias expensas proprias domus iuuentur. Sic etiam intelligitur contra Constitutionem non esse, quòd in aliquo horto Collegij aliquid recreationis infirmi, vel sani, qui sunt in domibus, sumant; dum tamen expensis Collegij, quandiu sunt in domibus, non alantur: & tantundem de rebus similibus potest iudicari.

E *Quia, vt in litteris Apostolicis dicitur, non est habitura Societas ius ciuile ad rem vllam stabilem, nisi ad ipsius habitationē & vsum esset opportuna: quicquid stabile illi datum fuerit; teneatur eo, quàm primùm poterit, se exuere, ac vendere; vt pauperibus Societatis, vel externis sua in penuria subueniatur. Quamuis hoc ita se habeat; temporis tamen opportunitas ad vendendum non est excludenda. Et hoc intelligatur, cùm res illa stabilis necessaria non est ad domus vsum, vt aliqua ex superius memoratis. Aliarum rerum mobilium, vt pecuniarum, vel librorum, vel earum, quæ ad victum & vestitum pertineant, potest in cōmuni Societas proprietatem ad vsum suū habere.*

F *Huiusmodi essent, si vini, vel olei, vel tritici prouentum dictæ possessiones ferrent; vel si fructus, &*

olera

olera ex hortis venderentur; quorum nihil licebit. Quanuis fructibus, aut parte ipsorum ad cõmodum domus suæ vti possint: si tamẽ Societas colonũ aliquẽ, vel secularem hominem haberet, qui hortis vel agris, quos dictæ domus habent, præesset; non esset etiam ei prohibendum, ne ad priuatam suam vtilitatem, quod videretur conuenire, ex dictis faceret: dummodo tunc nec ad domos nec ad particulares personas Societatis vtilitas interim vlla perueniret.

Quanuis quicunque voluerint, domum vel ecclesiã eleemosynis iuuare possint (siue in spiritualibus ipsi ab ea iuuentur, siue non) tamen non debet quicquam accipi tanquam stipẽdium, vel eleemosyna pro ijs, quæ ob solum Christi domini nostri obsequium eis communicantur, ita, vt hoc dari aut accipi pro illo videatur. G

Intelligendum est hoc absolutè de Professis, & Coadiutoribus formatis. Cæterùm in Scholasticis, & alijs, qui tempus probationis nondum expleuerunt, hoc intelligi debet de rebus ijs, quæ in præsentia subsint eius dispositioni. Nihil enim horum habere debent, nisi conscio et approbante Superiore. Neque verò sermo est de bonis, quæ fortè procul inde illi habent, de domibus scilicet, vel rebus alijs: sed, quod ad hæc attinet, parati etiam esse debebunt, vt illis se abdicent, quandocunque Superiori videretur; vt in Examine dictum est. H

Id est pedites, vel equites cum pecunijs, vel sine illis: I

&

& omnino parati esse debebunt ad id faciendum, quod is, qui mittit, magis conuenire, & ad maiorem ædificationem vniuersalem fore iudicauerit.

K Nisi id fieret propter aduersam valetudinem continuam, vel necessitatẽ vrgentẽ propter publica negotia, præcipuè in amplis populis. Tunc enim potius vniuersalis boni, et sanitatis nostrorũ, quàm temporis definiti, aut perpetui, quàmque suis vel alienis pedibus incedendi ratio est habenda, intuendo semper quod necessarium & honestum sit, & nulla ratione quod ad pompam vllam pertineat.

L Vel saltem quòd omnino non recedat.

M Hoc intelligendum est in ijs, quibus domus nouas vestes prouidet. Non tamen repugnat huic Constitutioni, quòd qui Societatem ingrediuntur, si panno pretiosiore, aut re simili induti venerunt, eo vti possint; nec etiam, si in occurrenti aliqua occasione, vel necessitate quis vestibus melioribus, honestis tamen, indueretur: sed ad ordinarium vestiendi modum eis vti non debent. Est nihilominus considerandum, quòd non omnes eisdem viribus naturalibus, nec sanitate corporis, nec ætate ad eam cõuenienti pollent: atque ita iuxta maius particulare bonũ huiusmodi personarũ, et vniuersale aliarũ multarũ, id considerandum est, et, quoadeius fieri poterit, ad maiorẽ Dei gloriã prouidendum.

N In particularibus si magis vel minus necessarium erit iuxta circunstantias personarum, relinquetur discretioni

rectioni eorum, qui ipsis præsunt; vt, quemadmodum eis conueniet, prouideant.

IN CAPVT III.

SI quibusdam conuenire iudicabitur certum tempus præscribi, ne excedant, vel deficiant in spiritualibus exercitijs; Superior id facere poterit. Sic etiam in vsu aliorum mediorum, si ipse omnino iudicaret aliquo vtendum esse, non id relinquendo arbitrio cuiusquam particularis personæ, procedet, vt in Domino conuenire iudicabit. Subditi autem erit, cum omni deuotione, quod sibi præscriptũ fuerit, amplecti. A

Si in quibusdam domibus vel Collegijs sic conuenire iudicaretur; eo tempore, quo vesperi prædicandum, vel legendum est, ad populum detinendum ante huiusmodi lectiones vel conciones posset vespertinum officium tantùm dici. Sic etiam ordinariè Dominicis et festis diebus sine cantu figurato vel firmo, vt vocant, sed tono quodam deuoto, suaui, & simplici, & id in hunc finem, & quatenus iudicaretur, quòd populus ad magis frequentandas confessiones, conciones, & lectiones moueretur, & non aliter. Eodem tono officium, quod tenebrarum dici solet, cum suis ceremonijs in hebdomada sancta fieri posset. B

C *In Missis maioribus, quæ dicentur (licet submissa voce) habita deuotionis & decentiæ ratione, licebit duos vestitos superpellicijs, vel vnum assistere: prout in Domino fieri poterit.*

D *Quod ad Collegia attinet; in quarta parte attingitur, quid horum possit tolerari: domibus quidem omnino conuenit tale onus non suscipere.*

E *Hoc obseruetur, quoadeius fieri poterit: Superiori tamen ad casum aliquem necessitatis, vel maioris momenti ad finem diuini seruitij præfixum facultas dispensandi ad tempus relinquetur. Hic autem Superior Præpositus Generalis erit, vel qui ab eo facultatem ad hoc acceperit.*

F *Si Superior alicui facultatem daret, vt in causa ciuili examinaretur in gratiam alicuius, cui id denegari non posse videretur; limitatio tunc necessaria erit, quæ prohibeat, siquis articulus criminalis vel infamatorius occurrerit, in eo examinari. Ad hoc enim nullus Superior facultatem dare debet.*

IN CAPVT IIII.

A *SI ALIQVI ex infirmis, quòd in phrenêsim inciderint, vsu rationis priuati sint (quo in statu quidquid dixerint, nihil habet vel culpæ vel meriti) vel si contingeret esse aliquos, qui minus ædificationis*

ædificationis in sua ægritudine, quàm par esset, præberent; vtrisque paucos aßistere ex ijs, quibus magis confideretur, oporteret.

In aliquo possent aliquot horæ deesse ad diem natu- B
ralem, quando mali odoris ratione (præsertim cùm viget æstus) iudicio Superioris anteuerti id tempus posse videretur: ordinarium tamen spatium id erit, quod dictum est.

Vsus habet, vt officium dicatur tono mediocriter C
alto, sine cantu, præsentibus in ecclesia domesticis cum suis candelis accensis, & cæt.

DECLARATIONES IN SEPTIMAM PARTEM.

IN CAPVT PRIMVM.

HI SVNT quatuor modi vni- A
uersaliores nostros diuidendi per Christi Domini nostri vineam, de quibus totidem capitibus septimæ huius partis agitur.

Intentio quarti voti ad summum B
Pontificem non tendebat ad locum aliquem particula-

rem; sed vt per varias mundi partes qui vouebant, spargerentur. Cùm enim qui primi conuenerũt in hanc Societatem, ex diuersis prouincijs & regnis essent, nec eis constaret, inter quas regiones fidelium vel infidelium versari deberent; ne in via Domini errarent, promißionem illam vel votum emiserunt, vt summus Pontifex eos ad maiorem Dei gloriam, & iuxta ipsorum intentionem per orbem discurrendi, distribueret; &, sicubi optatum spiritualem fructum non inuenirent, vt inde in alium atque alium locum, maiorem Dei gloriam & animarum auxilium inuestigando, se conferrent.

C *Cùm aliquis ex inferioribus ad locum aliquem vel opus designaretur, ad quod mittendus non fore, rebus à summo Christi Vicario bene perspectis, iudicaretur; Præpositus Generalis pleniorem notitiam eius Sanctitati dare, omnibus tandem ipsius arbitrio relictis, poterit.*

D *Societas esse intelligerentur qui ex eadem in loco, vbi agit Præpositus Generalis, inuenirentur; qui possent quod res habet, bene summo Põtifici referre, si aliorum relatu diuerso adduci videretur, vt Præpositum Generalem, quò non conuenit ad commune bonum Societatis & maius Dei obsequium, mittere cogitaret.*

E *Hoc sanè repræsentari poterit, imò debebit per Prælatum, aut quẽuis alium, per quem summus Pontifex iubet aliquò proficisci, quæ sit ipsius mens de mo-*

do itineris conficiendi, & ibidem, quò mittitur, manendi; nùm ex eleemosynis propter Christi amorem emendicatis, an alio modo viuendo. Quod enim summo Pontifici melius videbitur, deuotius & securius in domino fiet.

Si id non obtinebitur, curandum certè erit, vt verbo tenus mens summi Pontificis intelligatur, siue ipsemet eam immediatè, siue per Superiorem, vel Prælatum, vel quemuis alium ei, qui mittitur, declaret. F

Superior etiam aliquibus documentis adhibitis, non solùm in suis, sed etiam in summi Pontificis missionibus iuuare poterit; vt melius quod ad Christi domini nostri obsequium quæritur, consequatur. G

IN CAPVT II.

FACILIVS & expeditius pluribus locis (præsertim si remoti sint à sede Apostolica) per Superiorem Societatis prouideri potest; quàm, si semper eis, qui hominibus Societatis indigent, esset summus Pontifex adeundus. Particularibus etiam securius est, si cum suorum Superiorũ obedientia, quàm si pro arbitratu suo (etiam si id possent) & non ab ijs missi proficiscerentur, à quibus Christi domini nostri A

 loco,

loco, vt ab interpretibus diuinæ volũtatis, sunt regẽdi.

B *Vt potest Præpositus Generalis reliqua munera per seipsum et per inferiores; ita & hoc mittendi suos, reseruatis missionibus, quas duxerit reseruandas, obire poterit.*

C *Mittere, quòcũque eis videbitur, inter fideles etiam in Indias, & inter infideles, præsertim vbi aliqua esset habitatio fideliũ, vt in Græciam, et cæt. intelligendum est. Vbi essent omnino infideles; considerare admodum Superiorem oportebit in conspectu Domini, num mittere, nec ne, & quò, & quos debeat. Semper autem erit subditi, missionem suam, vt de manu Domini, hilari animo suscipere.*

D *Vt in mittendo ad hunc vel ad illum locum rectius procedatur, præ oculis habendo maius diuinum obsequium & vniuersale bonum, vt regulam, ad quam exigi missiones oportet: eligenda videtur in tam ampla Christi Domini nostri vinea (paribus cæteris; quod in omnibus, quæ sequuntur, debet intelligi) eius pars illa, quæ magis indiget tam ob penuriam aliorũ operariorum, quàm ob miserum statum & infirmitatem proximorum in ea, & damnationis extremæ periculum.*

Considerandum est etiam, vnde verisimile sit fructum vberiorẽ ex medijs proximi iuuandi, quibus vtitur Societas, prouenturũ; inde scilicet, vbi ostium apertius, & maior dispositio, & facilitas in hominibus,

vt

vt iuuari possent, videretur: quod quidem positum est in eorum maiori deuotione, ac desiderio (quod ex affectu, quo nostros expetunt, ex parte intelligi potest) vel in conditione & habitudine personarum, quæ magis sint idoneæ, vt iuuari, & fructum, quem ceperint, ad Dei gloriam conseruare poßint.

Vbi magis debemus, vt in locis illis, in quibus domus vel Collegia Societatis sunt, vel aliqui ex ea, qui student, et beneficentia populi iuuantur. Si paria essent cætera, quæ ad spirituale profectũ attinẽt; magis conueniret, aliquos nostros operarios versari, et huiusmodi loca talem ob causam iuxta ordinem perfectæ charitatis alijs præferri.

Quia bonum, quò vniuersalius, eò diuinius est: illi homines, & loca, quæ, cùm profecerint, in causa erunt, vt bonum ad multos alios, qui eorum authoritatem sequuntur, vel per eos reguntur, perueniat, debent præferri. Sic spirituale auxilium, quod hominibus magnis et publicis (siue seculares, vt Principes, Domini, Magistratus, & Iustitiæ ministri; siue ecclesiastici illi sint, vt Prælati) quodque iuris doctrina & authoritate eminẽtioribus confertur, maioris momenti esse propter rationem eandem boni vniuersalioris existimandum est; propter quam etiam auxilium impensum magnis gentibus, vt Indis, vel populis primarijs, vel Vniuersitatibus, quò solẽt multi confluere, qui, si iuuentur, ipsi operarij esse ad alios iuuandos pote-

 runt,

runt, debeat præferri.

Vbi itidem intelligeretur inimicus Christi domini nostri seminasse zizania, ac præcipuè effecisse, vt malè sentiãt, vel malè affecti sint in Societatem, quò impediatur fructus, qui ex ea posset prouenire; tunc impensius esset incumbendum, præsertim si alicuius momenti, & cuius habenda sit ratio, is locus est: eòque mittẽdi essent homines, si fieri posset, qui vitæ exemplo & doctrina conceptam ex falsis narrationibus malam opinionem remouerent.

E Ad meliorem ac certiorem operum electionem, ad quæ Superior suos mittit, eadẽ regula ob oculos versetur, scilicet diuinus honor maior, maiusque bonum vniuersale. Hæc enim consideratio iustissimè ad mittendum in hunc locum potius, quàm in illum mouere potest. Et vt aliqua, quæ ad alterutram partem possunt momentum habere, attingantur; in primis, cùm possint, qui de Societate sint, operam suam collocare vbi bona spiritualia quæruntur, & etiam vbi corporalia, in quibus etiam misericordia & charitas exercetur; cùm itidem aliqui possint in rebus maioris suæ perfectionis, & minoris, & demum in rebus ex se melioribus, & minus bonis iuuari: si vtraque simul præstari non possunt; priora, cæteris paribus, secundis semper essent præferenda.

Cùm etiam res aliquæ in diuino seruitio magis vrgeant, aliæ minus, quòd remedij dilationem melius ferant;

ferant; quanuis alioqui æqualis essent momenti: priores posterioribus sunt anteponendæ.

Cùm etiam quædam peculiari quodam modo ad Societatem pertineant, vel cernatur, alios non esse, qui eisdem vacent; rursus aliæ, quarum curam & modum eisdem prospiciendi alij habent: priores in missionibus priorem locum habere æquum est.

Sic etiã inter pia opera, quæ æqualis essent momẽti ac necessitatis, & quæ æqualiter vrgerent, si aliqua securiora tractanti, alia verò periculosiora essent; & rursus aliqua, quæ facilius & expeditius, alia, quæ maiori cum difficultate & lõgiori tempore absoluuntur: priora etiam debent præferri.

Cæteris, quæ dicta sunt, paribus; cùm etiam sint aliquæ occupationes vniuersalioris boni, & quæ se ad plurium auxilium extendunt, vt concionari, vel legere; aliæ magis particulares, vt confessiones audire, vel exercitia spiritualia tradere: si vtrisque vacari non potest; priores præferantur: nisi aliquæ circunstantiæ mouerent, vt secundæ magis conuenire viderentur. Cùm etiã quædam pia opera diuturniora, & semper profutura sint, vt fundationes aliquæ piæ, quæ ad proximorum auxilium instituuntur; alia minus diuturna, quæ raro, & ad tempus exiguum iuuant: constat, priora secundis esse præferenda: & sic Præpositus Societatis potius ad hæc, quàm ad illa, suorum operam conferre debet. Fiunt verò hæc omnia propte-

rea, quòd ad maius Dei obſequium, maiusq́ue proximorum bonum ita conueniat.

F *Quanuis ſumma prouidentia, & ſancti Spiritus directio ea ſit, quæ efficaciter meliora cùm in alijs omnibus eligere faciat, tum in mittendis ad quemuis locum illis, qui magis conuenient, & quadrabunt perſonis & rebus, propter quas mittuntur: illud tamen in vniuerſum dici poteſt; primùm, quòd ad res grauiores, et in quibus plus refert nõ errare (quoad ſitũ in eo fuerit cũ diuina gratia, qui prouidere debet) mitti uiros magis delectos, quibusq́ue magis cõfidatur, oportet.*

In rebus, quæ corporis labores maiores exigunt, qui robuſtiores & ſaniores.

Vbi pericula ſpiritualia plura ſunt, qui in virtute magis probati & ſecuriores.

Vt agant cum viris prudentibus, qui ſpiritualem gubernationem vel temporalem habent; ij conuenire magis videntur, qui diſcretionis & conuerſandi cum hominibus gratiam habent, cum exteriori ſpecie (modò, quæ interiora ſunt, non deſint) quæ ad authoritatem conferat. Poſſet enim magni momenti eſſe eorum conſilium.

Ingenioſis & ſubtilibus ac litteratis ij magis quadrant, qui in ingenio itidem & litteris peculiare donum habent. Hi enim in lectionibus, & colloquijs magis iuuare poterunt.

Ad populum vt plurimùm aptiores erunt, qui talento

lento prædicationis & audiendarũ confeßionũ pollet.

Quod ad numerũ attinet huiusmodi operariorum, qui mittendi sunt, & mißionem eorum; consideratio erit etiam adhibenda; & primò quidem, cùm fieri posset, conueniret, vnum solum non mitti, sed saltem duos, tum vt mutuò ipsi in rebus spiritualibus & corporalibus iuuentur, tum vt poßint esse magis vtiles ijs, ad quos mißi sunt, labores inter se diuidendo, quos in seruitium proximorum suscipiunt.

Et si duo mittentur; cum vno concionatore vel lectore commodè coniungeretur alius; qui messem in confeßionibus et spiritualibus exercitijs, quam ille præpararet, colligeret iuuaretque eundem in colloquijs, & alijs medijs, quæ ad proximos iuuãdos adhiberi solent.

Sic etiã siquis in modo procedẽdi Societatis, et cum proximis agendi parum exercitatus mitteretur; alteri in his magis exercitato adiungi deberet, quem imitari, cum quo conferre, quemque de rebus dubijs, quæ occurrent, consulere poßit.

Alicui valde feruenti & animoso alius magis circunspectus & cautus bene adiungeretur; & sic de alijs mixtionibus huic similibus, ita, vt diuersitas vinculo charitatis vnita sic vtrunque iuuet; vt contradictionem vel discordiam inter eos, aut alios proximos generare nõ poßit. Plures, quàm duos, cùm opus, ad quod mittuntur, maioris esset momenti in diuino obsequio, ac maiorem multitudinem exigeret, & alioqui

qui Societas plures operarios ſine detrimento rerum aliarum ad maiorem Dei gloriã & vniuerſale bonum ſpectantiũ poſſet prouidere, Superior mittere poterit; prout ſancti Spiritus vnctio eum docuerit, vel in diuinæ Maieſtatis conſpectu melius conuenientiusque ipſe ſenſerit.

G Quod ad modum attinet eos mittendi (præter conuenientem inſtructionem) num pauperum more, vt ſine iumento ac pecunia, an maiori cum commoditate mitti oporteat; cum litteris item, an ſine illis, quò tendunt, deſtinatis (ſiue ad priuatos aliquos homines, ſiue ad ciuitatem, vel eius caput ſcribẽtur, quæ ad authoritatem & beneuolentiam conferant) Superior vndecunque maiorem proximorum ædificationem, & diuinum obſequium intuendo, quod conuenit, conſtituet.

Tẽpus, quod miſsionibus dandũ eſt, ſiue ad hãc, ſiue ad illã partẽ mittãtur, quãdo à sũmo Põtifice præſcriptum non eſt, metietur hinc quidem qualitas negotiorum ſpiritualium, quæ tractantur, & momentum ipſorum maius aut minus, habita neceſsitatis & fructus, qui percipitur, vel ſperatur, ratione; inde verò conſideratio eorum, quæ alijs in locis ſe offerunt, & obligatio eis vacandi, & vires Societatis, quas habet, vt his atque illis operibus poſsit ſatisfacere. Quædam etiam accidere ſolent, quæ expendenda ſunt, vt miſsionis tempus vel breuius ſit, vel prolixius. Demum habita primi noſtri inſtituti ratione, cùm hoc ſit

per

per varias mundi partes discurrere, ac magis vel minus in illis hærere pro fructus, qui cernitur, modo; videndum erit, num conueniat plus aut minus temporis in his, aut illis mißionibus impendi. Et vt hoc intelligatur, conueniet crebris litteris certiorem reddi Superiorem percepti fructus ab his, qui mißi sunt.

Cùm mutari aliquem oportebit; animaduertat Superior, quòd ad eum reuocandum, quoad fieri poterit, ijs medijs vtatur; vt hi, à quibus aliquis euocatur, potius beneuoli omnino maneant, quàm malè affecti, & quòd in omnibus honor & gloria diuina, & bonum vniuersale quæritur, sibi persuadeant.

Hinc planum fit, prohiberi, nequis Principem, vel Cõmunitatem, aut hominem quemuis magnæ authoritatis ad scribendum Superiori, vel verbo tenus petendum aliquem de Societate moueat; nisi prius, cum Superiore cõmunicata re, hanc esse ipsius voluntatem intellexerit. H

His non repugnat proponere motus animi, aut cogitationes, quæ in contrarium occurrunt, subyciendo suum sentire & velle ei, quod ipsius Superior Christi Domini nostri loco sentiret, ac vellet. I

Dicitur, ordinariè, propterea quòd aliquãdo is, qui mittitur, tam instructus est, tantaque dexteritate pollet; vt instructio non sit necessaria. Sed demum hoc fiet, quandocunque opus erit. K

Cuiusmodi essent orationes & missæ, quæ initio præsertim L

præsertim suscipiendorum operum, vel quando maior subsidij necessitas cernitur, quòd res magni momenti sint, vel difficultates graues incidãt, ad id applicentur. In hoc ergo, sicut & in alijs auxilijs suarum patentium, aut sedis Apostolicæ litterarum, & alijs rebus, quæ possent esse necessariæ, prouidebit Superior, prout ratio, & charitas monebit.

M Hoc consilium & instructio non tantùm negotijs, sed etiam personis, prout vnusquisque vel animari, vel reprimi opus habet, perutile esse poterit: & sic de alijs intelligatur.

IN CAPVT III.

A QVANVIS hoc ita se habeat; tamen conferre media, quibus vti debet cum eo Superiore, qui ei propior fuerit, semper erit securius.

IN CAPVT IIII.

A CVIVSMODI sunt Principes ecclesiastici & seculares, & alij, qui multum prodesse, vel obesse bono animarum, & diuino obsequio possent.

Vt in sexta parte explicatum est. B

Præter eos, qui Confessarij constituti sunt, Superioris erit, in spiritualibus necessitatibus, quæ occurrunt, videre, num alij horum Sacramentorum administrationi vacare debeant, & quod conuenit, statuere. C

Pascha intelliguntur octo dies ante, & totidem post ipsum festũ: Quanquã eo tempore, qui facultatem haberent, vel peregrini, & reliqui, quos ius excipit, possunt ad communionem admitti; & illi etiam, qui, cùm iam suis parochijs satisfecerint, vellent hisce quindecim diebus semel, aut sæpius in nostris ecclesijs sanctissimum Christi corpus accipere. D

Quia quibusdam in locis fieri posset, vt aliquando his medijs, vel eorum parte vti non conueniret: Constitutio non obligat, nisi cùm Superiori eis vtẽdum esse videretur; sed eam intentionem ostendit, quam habet Societas in locis, in quibus residet, quæ ea est, vt hæc tria media, vel duo ex illis, vel quod eorum magis conuenire videbitur, exerceatur. E

Exercitia spiritualia plenè non nisi paucis, ijsque huiusmodi, vt ex eorum profectu non vulgaris ad Dei gloriam fructus speretur, tradenda sunt. Primæ verò hebdomadæ exercitia ad multos, & aliqua conscientiæ examina, & modi orandi (præsertim primus trium illorum, qui in exercitijs proponuntur) ad multò plures etiam extendi possent. Quiuis enim bona præditus voluntate ad hæc idoneus erit. F

Nihilo-

G *Nihilominus non conuenit, Societatem, vel eius domos, aut Collegia cum aliqua Congregatione misceri: nec in ea vlli conuentus agantur, nisi qui ad earundem domorum vel Collegiorum vtilitatem in diuino obsequio fient.*

DECLARATIONES

IN OCTAVAM PARTEM.

IN CAPVT PRIMVM.

A *SVNT ET aliæ rationes, qualis est, quòd vt plurimùm litterati erũt, & gratia apud Principes, et primarios viros, ac populos non parum valebunt.*

B *Hoc autẽ nõ excludit numerum (licet magnum) eorum, qui erunt idonei, vt in Professos, vel Coadiutores formatos, vel Scholasticos approbatos admittantur; sed hoc eò spectat, vt cõmendatum habeatur, ne, qui tales non erunt, idonei (præcipuè ad profeßionem) facilè censeantur: & cùm bene*

ne obseruabitur quod in secũda & in quinta parte dictum est, satis erit. Qui enim huiusmodi essent, vt his locis traditur, turba existimari non deberent; sed potius multitudo selecta, tametsi magna ea esset.

C *Cùm experimento compertum esset, aliquos ex ijs, qui missi sunt, non rectà incedere, quod ad obedientiam attinet; vel reuocari debent, vel socij, qui in ea profecerint, eis adiungi; quanuis initio missi non fuissent.*

D *Quanuis Collateralis obedientiæ Præpositi, vel personæ illius, cui datur, non subdatur: debet tamen ei interius & exterius reuerentiam exhibere, ac in ea reliquis, qui eius obedientiæ subduntur, exemplum præbere. Debet itidem, qua poterit, diligentia eum, qui alijs præest, iuuare in rebus omnibus ad ipsius officium pertinentibus, in quibus eius operã ille requiret.*

Quanuis etiam nulla de re interrogaretur: cùm tamen animaduertet, quòd ei aliquid dici conueniat, quod ad personam, aut res, quæ sunt ipsius officij, pertineat; debet fideliter ea, quæ oportet, ei referre, & cum libertate & modestia Christiana, quod sentiat, explicare: propositis tamẽ suis rationibus, & ijs, quæ ipsum mouent; si Præpositus in sua contraria sententia persisteret; Collateralis proprium iudicium submittere, & ei conformem se reddere debet; nisi tamen clarissimè intelligeret illum errare. Quod si accidet; ad Superiorem referre debet.

Curet etiam Collateralis vnionem, quoadeius fieri poterit, subditorum inter se, & cum suo Præposito immediato; & inter eos velut Angelus pacis īcedat, & studium adhibeat, vt de Superiore suo sic sentiant, illumque ita ament, vt oportet, quem Christi Domini nostri loco habent.

Debet etiam certiorem reddere Superiorem suum Generalem, vel Prouincialem ijs de rebus, quas vel illi, vel is, cui Collateralis adiunctus est, commendaret; & sponte sua etiam eius loco id faciat, cùm per aduersam corporis valetudinem, vel occupationes, vel aliquam aliā causam ille in re aliqua officio suo deesset.

Contrà Præpositus cum suo Collaterali nonnulla obseruare debet; ac primùm, considerando quòd non vt subditus, sed vt auxilium & subleuamen ei datus est, peculiarem erga eum dilectionem & honorem præ se ferre debet; agatque cum eo familiariter, vt sit animosior ad ei dicendum, quod sentit; commodiusque id faciat, ac videat, qua in re eum iuuare poßit. Curet etiam, vt authoritatem habeat, et diligatur ab inferioribus. Eò enim vtilius eius ministerio erga illos vtetur.

Siqua occurrerint, quæ difficiliora esse videantur; cum eo tractari oporteret, eius sententiam rogando, et ad dicendum quod sentit (etiam cùm non interrogaretur) reducendumque sibi in memoriam quòd ad suam personam & officiū conuenire videatur, exhortando.

Et

Et auditis, quæ à Collaterali dicuntur, melius per seipsum, quod facto opus est, constituet.

Quod attinet ad executionem sui officij; ad subditorum gubernationem vtatur Collaterali vt fideli ministro in rebus maioris momenti, siue vniuersales sint ad domos, siue particulares ad quemuis ex fratribus spectantes.

In ijs, quæ ad Præpositum Generalem pertinent, eique debentur, vtatur etiam eius opera, & in omnibus eo habeat loco, eoque modo ipsi confidat, quo alteri sibi (dempta potestate) in spiritus vnione in Christo Domino nostro.

Et animaduertendum est, duabus ex causis præcipuè Collateralē adiungi debere; Prima est, quando in eo, qui cū præcipuo munere mittitur, maius auxilium desideraretur propterea, quòd non sit magnopere versatus & exercitatus in huiusmodi gubernatione, vel propter alias causas; quamuis eius desideria & vita ad maiorem Dei gloriam sint valde approbata. Secunda, quando aliquis ex eis, quos secum est habiturus, huiusmodi esset; vt existimaretur minus profecturus, si sub eius, qui præest, obedientia constituatur, quàm, si vt socius adiungeretur, dummodo talentum ad eundem iuuandum haberet.

Cùm particularibus ex causis Præposito prouinciali magis conuenire ad diuinum obsequium videretur, vt aliquis ex ijs, qui in domibus vel Collegijs versan- E

tur, sibi immediatè subsit; potest ab obedientia Rectoris, vel Præpositi localis eum eximere. Et sic Generalis quosdam ex priuatis, & Præpositis localibus, vel Rectoribus suæ obedientiæ proximè reseruare posset. Vt plurimùm tamen prædicta obedientiæ subordinatio eò melior erit, quò perfectius obseruabitur.

F Separare intelligendum est, vel omnino à Societate dimittendo, vel in alium locum transferendo; si hoc sufficere videretur, & ad diuinum obsequium, ac commune bonum iudicio illius, qui curam eius habet, magis conueniret.

G Iuuabit etiam inprimis inter alia Dei dona bona existimatio, & authoritas erga subditos, & habere ac præ se ferre dilectionem, & curam illorum, ita, vt subditi sibi persuadeāt suum Superiorem scire, velle, & posse bene ipsos in Domino gub:rnare. Ad quod, sicut ad alia multa, conferet, secum viros, qui consilio polleant, habere (vt in nona parte dicetur) quorum opera in ÿs, quæ statuenda sunt ad bonum Societatis progressum, in his atque illis locis ad Dei gloriam vti poßit.

Conferet etiam, circunspectè & ordinatè præcipere, eo modo curando subditos in obedientiæ officio continere, vt Superior omni beneuolentia, & modestia, & charitate in Domino, quod in ipso est, vtatur, ita, vt subditi se potius ad dilectionem maiorem, quàm ad timorem suorum Superiorū poßint componere; quanuis

nis aliquando vtrunque sit vtile, eorum etiam arbitrio aliquid relinquendo, cùm probabile videbitur, quòd eos id iuuabit; aliquando etiam eis ex parte aliquid condonando, & compatiendo, cùm videretur id posse magis conuenire.

Poterit nihilominus subditos alijs in locis, prout occasio & necessitas occurrerit, visitare, & propè Romam aliquando habitare; prout ad maiorem Dei gloriam fore iudicauerit. H

De visitatione Præpositi Prouincialis eadem erit ratio, atque Generalis. Poterit enim id facere, cùm videbitur ad Dei maius obsequium fore; estque id valde proprium eius officij. Cùm tamen aliquo in loco diutius est ei residendum; si fieri potest, locum eligat, ex quo cum subditis & cum Generali crebra cõmunicatione litterarum vti possit. I

Cùm ijs, qui adhuc litteris operam non dederint, curandum est, vt omnes (vt plurimùm) eandem doctrinam, quæ in Societate fuerit electa, vt melior & conuenientior nostris, sequantur. Qui autem studiorum cursum iam peregit, aduertat, ne opinionum diuersitas coniunctioni charitatis noceat, & quoad eius fieri poterit, doctrinæ in Societate communiori se accommodet. K

Præpositi locales, vel Rectores, qui sunt in aliqua Prouincia, quique missi sunt ad fructum in agro Domini curandum, Præposito suo prouinciali singulis L

singulis hebdomadis, si fieri potest, scribere debent; & Prouinciales, & alij Generali singulis hebdomadis, si vicinus fuerit: si autem in regno diuerso resident, vbi desit ea commoditas, tam priuati ad fructificandum missi (vt dictum est) et Præpositi locales, & Rectores, quàm Prouinciales singulis mensibus semel Generali scribent; qui curabit, vt eisdem, saltem Prouīcialibus, semel singulis mensibus scribatur. Ipsi verò Prouinciales Præpositis localibus, & Rectoribus, & priuatis personis, quibus opus erit, semel etiam singulis mensibus scribi curabunt; & vtrinque crebrius iuxta occasionum in Domino occurrentium rationes.

M Vt autem res Societatis ad ædificationem pertinētes communicari omnibus poßint; hanc formulam sequi oportebit. Qui sub vno Prouinciali sunt, ex diuersis Domibus vel Collegijs scribant quarti cuiusque mensis initijs litteras, quæ solùm ea, quæ ad ædificationem faciunt, contineant: & alterum earum exemplum lingua vernacula illius prouinciæ, alterum latina scriptum sit: & mittant vtrūque duplex Prouinciali, vt mittat alterum exemplum vtraque lingua Generali cū alijs suis litteris, vbi referat quod notatu dignum, vel ad ædificationem fuerit; si particulares Præpositi, vel Rectores id omiserunt. Ex altero verò exemplo tot alia exscribi curet, vt ad certiores reddendos alios de sua Prouincia satis sint. Si multum

temporis

temporis consumeretur mittendis huiusmodi litteris Prouinciali; Præpositi locales, & Rectores possunt litteras suas latina & vernacula lingua scriptas rectà ad Generalem, & earum exemplum Prouinciali destinare. Poterit etiam Prouincialis, cùm ei visum fuerit, quibusdam ex localibus iniungere, vt certiores reddant alios eiusdem prouinciæ, transmißis ad eos earundem litterarum, quæ ad Prouincialem mittuntur, exemplis.

Vt tamen, quæ in vna prouincia geruntur, in alia sciatur; curabit Præpositus Generalis ex litteris, quæ à prouincijs mittuntur, tot exempla exscribenda, quot satis sint, vt omnes alij Prouinciales cetiores reddantur. Illorum verò quisque exscribi in suæ prouinciæ vsum curabit.

Cùm magnum inter duas prouincias commertium esset, vt inter Lusitaniam & Castellam, Siciliam & Neapolim; Prouincialis vnus posset Prouinciali alterius exemplum litterarum Præposito Generali missarum transmittere.

Ad clariorem omnium cognitionem quarto quoque mense mittatur Præposito Prouinciali ex singulis Domibus vel Collegijs breuis catalogus, isque duplex, omnium, qui in ea domo sunt, quique etiam post vltimum catalogum missum vsque ad id tempus, quo scribitur, desint, vel quòd mortui fuerint, vel alia quauis causa, breuiter perstringendo dotes vniuscuius- N

que. Et Prouincialis eodem modo singulis quadrimestribus exemplum catalogorum cuiusuis Domus & Collegij Generali transmittet. Ita enim melius intelligentur, quæ ad personas attinent, meliusque totum Societatis corpus ad Dei gloriam regi poterit.

IN CAPVT II.

A CVIVSMODI esset, tertio aut sexto quoque anno, plus, minus.

B Huiusmodi communicatio fit per transmissas litteras, & personas, quæ ex prouincijs venire debent, saltem vnus ex singulis earum tertio quoque anno, & ex Indijs quarto, electus Professorum & Rectorum illius prouinciæ suffragijs ad certiorem multis de rebus faciendum Præpositum Generalem. Possunt etiam per huiusmodi communicationem, cùm opus fuerit, intelligi sententiæ eorum, quos Præpositus Generalis in vniuersa Societate melius sensuros iudicabit. Et sic, adhibitis eis, quos apud se habet consilij gratia, multa constituere sine congregatione totius Societatis poterit; quandoquidem magna ex parte Congregatio ideo ad bene constituendum iuuare solet, quòd vel rerum maior cognitio habetur; vel quòd conueniunt aliqui eminentiores viri, qui dicunt quod sentiunt. Id autem

tem multis in casibus sine Congregatione generali, vt dictum est, transigi potest.

Non res perpetuæ quæuis satis sunt, vt generalis conuentus indici debeat; nisi maioris momenti sint. Aliquæ tamen magni momenti, licet non perpetuæ, satis essent. Hoc autem discernere, & statuere, Præpositi Generalis erit. Cùm tamen aliqua acciderent, quæ vrgerent, magnique momenti viderentur, vt qui assistunt Generali, & Prouinciales, ac Præpositi locales pluribus inter se suffragijs indicarent, quòd cogi debeat Cōgregatio generalis, vt nona in parte dicitur; cogetur: idque Præposito Generali gratū esse oportet; &, vt Congregatio huiusmodi magna cum diligentia fiat, idem Generalis statuere debet. C

IN CAPVT III.

CVM vocat Congregationem qui supremam in Societate curam habet; eius erit iudicium, num aliqui, qui professionem trium votorum solennium emiserunt, vel Coadiutores nonnulli ad conferendum cum eis de rebus, quæ in congregatione tractandæ sunt, venire debeant. Hoc enim aliquando conueniens fore videtur; præsertim si Rectores Collegiorum, & eorum Procuratores, alijqui officiales, qui- A

bus optimè perspecta erunt, quæ ad ipsorum officia pertinent, vocentur. Possent etiam huiusmodi officiales suffragium actiuum et pasiuum ad reliqua habere, præter quàm vt Profeßis quatuor votorum præesse poßint. Si Cōgregatio ad electionem Generalis indicitur; nullus, qui quatuor vota solennia in profeßione non emiserit, suffragium actiuum aut paßiuum ad huiusmodi electionem habere poterit.

B Prouinciali veniendum esse intelligatur, si poßit: sin minus; pro se alium mittet, qui magis idoneus ei videbitur ex tribus, quos Congregatio prouincialis elegerit.

C Quanuis qui remanent in prouincijs, suum suffragium in scriptis mittere non poßint: tamen, si res fuerit eis communicata, suam sententiam in scriptis transmittent; & qui veniunt, dicent in Congregatione generali, quid & alij sentiant.

IN CAPVT IIII.

A SI NVLLVS ex Profeßis apud Generalem esset, & aliquem ipse ex vicinis nominaret; eadem erit ratio. Si tamen morte præoccupatus, vel morbo, qui ad hunc effectum perinde, ac mors, censeatur, Vicarium non nominauit; qui apud eum fuerint

Profeßi

Professi (quanuis non in eodem loco, sed in vicinis fuerint) pluribus suffragijs Vicarium eligent. Et siue Præpositus Generalis aliquem vicinum absentem, siue nullum nominauerit; qui præest domui, in qua mortem obijt Generalis, vel qui vicinior esset, si in nulla domo Societatis moreretur, curabit statim mitti qui certiores faciat Professos vicinos, vt ad Vicariũ constituendum (vt dictum est) qui gerat vices Generalis, donec ille electus fuerit, congregentur, vel ad eum agnoscendum, quem constabit electum esse.

IN CAPVT VI.

VT suffragio priuari quis possit vt inhabilis, quod de ambitione huiusmodi notatus esset; oporteret clarè testimonijs conuictum esse, vel alioqui, quantum satis est, de veritate eorum, quæ obiecta sunt, constare; quacunque ratione id constare posset. Sed cùm probationes suspitionem tantùm valde probabilem, sed non fidem certam facerent; is non erit ad electionem idoneus; &, quæsita aliqua occasione, remouẽdus quidẽ ab ea Cõgregatione, sed suffragij iure tanquam inhabilis priuandus non erit. Nec suspitio indicãda erit, & multò minus, si suspitio probabilis non esse deprehenderetur. Tunc enim nulla ratione A

one id nocere debebit ei, qui non iustè notatus fuerit: nec desinet Congregationi interesse, et suffragij ius, sicut alij, habere. Ad quem pertinet hoc iudicare, Vicarius est, tribus alijs ex antiquioribus Professis vocatis: et cōdēnatio vt minimum tribus suffragijs fieri debet. Qui autem aliter, atque in animo sentiret, sententiam diceret, ipso facto excommunicationem incurret.

Si ipsemet Vicarius, vel aliquis ex antiquioribus notaretur; semper quatuor ex ijs, qui prius professionem emiserunt, iudicabunt, excluso eo, qui notatus est: & eorum quisque, ad cuius aures huiusmodi infamia perueniret, reliquos vocet; vt de ea cognoscatur.

B Qui suffragium habent, Professi quatuor votorum duntaxat erunt, vt dictum est; si quidem de electione Generalis agitur: quamuis curetur, vt et alij conueniant ad maiorem rerum cognitionem habendam, si opus fuerit, & ad agendum post electionem Generalis alijs de rebus, in quibus Rectores, & Præpositi locales (si professionem trium votorum emiserunt, vel Coadiutores formati sunt) qui vocandi erunt, suffragium (vt superius diximus) habebunt.

C Seruabunt omnes silentium in locis Congregationis, ita, vt vnus cum alio non colloquatur in ijs, quæ ad electionem pertinent (nisi quid esset, quod necessarium videretur; & id quidem coram omnibus dicendum esset) donec Generalis sit electus.

Ante-

Antequam ingrediantur in locum electiom desti- D
natum; in spatio quatuor illorum dierum congregati omnes, qui in loco Congregationis Professi inuenientur, Secretarium, & Assistentem eligent; ac quilibet, quem nominet, scriptum dabit; & publicè Vicarius cum duobus ex Professis antiquioribus videbit, quis plura habeat suffragia: &, vbi paritas esset, tres ipsi suffragia sua ferent; & qui duo habuerint ex eis, Secretarius, & Assistens erunt.

Absoluit ab omnibus censuris, quas non incurrisf- E
sent propter defectus ad hanc electionem pertinentes.

Formula iuramenti hæc esse poterit; Testem inuoco F
cum omni reuerentia IESVM Christum, qui sapientia est æterna, quòd ego N. illum eligo, & nomino in Præpositum Generalem Societatis IESV, quem sentio ad hoc onus ferendum aptissimum. Itaque duo iurat, vnum, quòd suum nomen ponit, vt personæ eligentis; alterum, quòd ponit nomen illius, quem magis idoneum iudicat, vt personæ electæ: et tunc suffragium suum scriptum dabit. Et hanc iuramenti formulam quisque scriptam habeat exterius in eadem charta sui suffragij, & eam legat alta voce, cùm suffragium dat tribus designatis. Locus autem, vbi quisque seorsum, & coram omnibus suum dat suffragium, mensa erit in medio constituta, vbi Vicarius est cum suis Assistentibus.

Incipiente Vicario cum Assistentibus, vel (si G
aliquis

aliquis eorum fuerit electus) duobus reliquis; & sequentur cæteri.

H *Modus eligẽdi hos electores erit, vt scribat vnusquisque quos sentiat eligendos, & qui plura habuerint suffragia, sint electores: & cùm quisque scripserit huiusmodi electorũ nomina, iurabunt omnes in hãc formã; Testẽ inuoco IESVM Christũ, qui sapientia est æterna, quòd ego N. illum eligo, et nomino in Præpositum Generalem Societatis IESV, quem electores ad id constituti elegerint, & nominauerint.*

I *Poterit Vicarius cum plurium assensu, vel qui electus fuerit in Præpositũ Generalem, decernere censuras, quæ conuenire in Domino videbuntur.*

IN CAPVT VII.

A *QVI veniunt Prouincialiũ loco, eis absentibus eodem ordine loquentur. Hoc tamen obseruabitur, vt antiquißimus ex Profeßis cuiusuis prouinciæ, qui Prouincialis sit, vel loco Prouincialis veniat, dicat primus; & eum sequentur reliqui omnes eiusdem prouĩciæ iuxta antiquitatem profeßionis, vel votorum, quæ Coadiutores spirituales emittunt: Postea inter reliquos Prouinciales qui fuerit antiquior, & cum eo reliqui ex eadem prouincia. Post huiusmodi*

iusmodi sequentur, si alij fuerint, qui sub nullo Prouinciali sint, vel extra ordinem sint vocati; qui etiam ordine antiquitatis dicent.

Suum scriptum super mensa, quæ in medio erit, ponēdo. Curabit autem Secretarius, vt, si opus fuerit, plura exempla exscribantur, vel quisque secum ferat, quibus rationes, quæ ipsos mouent, contineantur; vt videri possint ab ijs, qui sententiam de rebus eisdem dicturi sunt. B

Promulgatio fiet coram tota domo, ac postea per domos & Collegia reliqua; quod de ordinationibus & statutis dictum intelligatur, quæ, vt vbique obseruentur, constituta sunt. Quod enim ad Collegium, vel domum, vel personam vnam tantùm pertineret, non est quòd alijs in locis promulgetur; quanuis res secretæ nō essent: Sed si essent secretæ; multò magis euulgatio sub grauibus censuris arbitrio Præpositi Generalis est prohibenda. C

Ordinationes in Cōgregatione constitutæ in suo vigore permaneant (si in alia Congregatione generali non reuocarentur) quanuis Præpositus Generalis, sub quo factæ sunt, è viuis excessisset. D

DECLARATIONES IN NONAM PARTEM.

IN CAPVT PRIMVM.

A PRAETER rationes, quæ in hac Constitutione attinguntur, vt Generalis ad vitam constituatur, sunt & aliæ. Vna est, quòd longius recedet omnis cogitatio & occasio ambitionis, quæ huiusmodi officiorum pestis est, quàm, si certis tẽporibus esset eligendus.

Altera, quòd facilius est, vnum idoneum, quàm plures, ad hoc munus inueniri.

Tertia est exemplum, quod sumitur ex cõmuni ratione gubernationum magni momenti, quæ ad vitam esse solent, tam in ecclesiasticis, summi Pontificis, & Episcoporum; quàm in secularibus, Principum, ac Dominorum. De remedio autem, quo euitentur aliq̃ua incõmoda, quæ sequi possent ex huiusmodi officio, si ad vitam teneatur, inferius capite quarto agetur.

B Maior erit Præpositi authoritas, si mutari non poterit, quàm, si ad vnũ vel plures annos eligeretur, cum

externis

externis, quia magis omnibus notus erit; & cum ijs, qui de Societate sunt, propter rationem eandem. Et contrà, scire, quòd eo officio aliquando sit perfuncturus, & æqualis, vel inferior alijs futurus, esse etiam in eo parum exercitatũ, authoritatem potest imminuere.

Constat, rarius congregandã vniuersã Societatem, si Præpositus ad vitam eligetur: quandoquidem quæ fiunt congregationes, maiori ex parte ad eius electionem, & rarò in alijs occasionibus fiunt. C

IN CAPVT II.

AD HAS sex partes, vt primarias, reliqua reducũtur; quandoquidem in eis Præpositi perfectio consistit erga Deum: quodque eius affectum, intellectum, & executionem perficit, quodque ex bonis corporis, & externis iuuare poterit, & iuxta ordinem positum, momentum earum æstimandum est. A

Et sic videtur ætas valde senilis non conuenire, quæ ad labores et solicitudinẽ huius officij idonea esse non solet; nec valde iuuenilis, quam nec authoritas, nec experientia, quæ conuenit, comitari solet. B

Externa cẽsentur, nobilitas, diuitiæ, quas in seculo habuit, honor, et similia. Et horum, cæteris paribus, aliqua ratio est habenda: alia tamen maioris momenti sunt, C

sunt, quæ, quamuis hæc desint, ad electionem possint sufficere.

IN CAPVT. III.

A CVM vnum vel plures ad professionem per alium admiserit; prius nominatim de eis certiorem fieri, & de eorum dotibus ipsi satisfactum esse oportebit; vel hoc munus admittendi pro suo arbitratu (iuxta id, quod in quinta parte dicitur) alicui, cui perinde, ac sibi ipsi, confidat, peculiariter committat.

B Iuxta id, quod in secunda parte de dimittendi ratione dictum est.

C Siue reddenda sit ratio eidem, siue Præposito prouinciali, siue alij cuipiam, qui ad eam exigendam potestatem commissariam habeat.

D Per seipsum exercere debet Generalis hãc potestatem; & per alios in casibus vrgentioribus id etiam præstare poterit, vbi sine incommodo insigni expectari nequit, vel vbi peculiariter alicui, cui, tanquam sibi ipsi, fideret, præsertim in locis remotissimis, qualis est India, committeret. Et intelligendum est, dispensare posse, vbi eam esse mentem Constitutionum, vt dictum est, consideratis circunstantijs particularibus, & non aliter, in Domino iudicaret.

Penes

Penes Generalem erit, vt omnia experimẽta, & plura etiam, quàm illa ſex, de quibus in Examine dicitur, fiant, vel vnum aut plura eorum omittantur, vel cum alijs permutentur, conſtituere, quando alicui non conueniret, quod generatim conuenit; cuiuſmodi eſſet hoſpitale, vel peregrinatio, vel lectio, vel aliqua ex alijs probationibus. E

Vt inter fideles in Indijs, & inter infideles, vbi ſunt aliqui incolæ Chriſtiani, &, etiam ſi nulli ſint, in quibusdam caſibus, vel neceßitatibus vrgentioribus: Id tamen magna cõſideratione præcedente fieri debet. F

Non ſolùm miſſos per præcedentem Præpoſitum, vel per ſeipſum, ſed etiam per ſũmum Põtificem, nullo tempore definito, poteſt reuocare; vt in litteris Apoſtolicis gratiarum anno quadrageſimo nono per Paulum Tertium nobis conceſſarum continetur. G

Hoc, ſicut alia multa dicta, et dicenda, poterit exequi Generalis per ſuos miniſtros; ſiue Præpoſiti locales illi fuerint, ſiue non. H

Cum ijs, qui bene ſuum officiũ faciunt, et ei poßunt ſatisfacere, in triennij definito ſpatio nihil deperit; quandoquidem hoc tempus et contrahi, & prorogari poterit: cum ijs, qui ſe parum idoneos oſtenderent, id cõmodi accedit, vt ſine nota, curſu triennij peracto, remoueri poßint: niſi ante id tempus ratione vniuerſalis boni Generali remouendi viderentur. I

Quãquam poterit ad has electiones, et res alias gra- K

ues & dubias rogare sententias aliorum, quos iudicauerit in Domino bene sensuros; constituere tandem, in eius erit potestate.

IN CAPVT IIII.

A *ET exercebit eam per Assistentes, de quibus mox dicetur.*

B *Vrgere intelligendum est; si Princeps aliquis secularis id curaret: & ordinaret summus Pontifex aliquam sumere dignitatem, non tamẽ ita absolutè imperando, vt ostendat se velle eum ad tale officiũ admittendum obligare. Nam in huiusmodi casibus, vbi cessat obligatio, non debet, nec potest sine probatione Societatis eam admittere: nec Societas approbabit, si Pontifex præcepto, quod ad peccatum obliget, non compelleret.*

C *Vt cum aliquo armorũ genere, vel cultello, vel re quauis, cum qua insignis læsio inferri potest.*

D *Id agitur peculiariter, vt non det consanguineis, vel eis, qui coniunctionem aliquam secularem cum ipso habent: & non præcluditur ostium, vt fiat eleemosyna, vel detur, quod conuenit, ei, cui dari debere ad Dei gloriam Generalis sentiret.*

E *Quoniam, qui curam aliorum, præcipuè tam vniuersalem*

uersalem habent, iniustè calumniam à multis pati varias ob causas possunt; diligenter animaduertere oportet, vt probationes dictorum defectuum sint, quàm fieri possit, efficacissimæ, morali modo loquendo.

IN CAPVT V.

PROFESSI sint, si commodè fieri poterit. A
Et, si aliquando huiusmodi Assistentes (vel aliquis eorum) à Præposito recederent, missi ad hanc vel illam partem, vt citò redeant; necesse non erit alios in eorum locum subrogare: si diu eòs abesse oporteret, alij subrogentur. Verùm Præpositus Generalis sine graui causa vel necessitate eos procul à se mittere non debet.

Rem nihilominus secretam teneant, quantum fieri B
poterit; cum alijs etiam eiusdem Societatis, donec veritas eluceat; vt, si certum non esse, quod quatuor sibi persuaserant, inueniretur, iniusta infamiæ nota Præposito non inuratur.

Cùm defectus ad depositionem sufficientes non de- C
prehenderentur; alijs de rebus agatur, propter quas conuocata Societas videatur; et, quod ad Præpositum attinet, dissimuletur: immo, quoadeius fieri poterit, nullo tempore diuulgari debet. Et sic, cùm conuocan-

tur, præmoneri, & post rem discussam seriò iniungi conscys, & præsertim Prouincialibus, oportet, ne cui indicent. Et cùm cõstitutũ fuerit, illũ officio priuare, tunc etiam cum Præposito Generali secretò agendum est, vt ipsemet officio se abdicet: vt hoc promulgari, et peccatum ac officij propter peccatum priuatio occultari poßit.

D Omnino esset inutilis, qui vsu rationis careret, quique in morbum minimè curabilem incidisset, tamque grauem, vt rebus sui officij vacare non posset, nec aliquando vacaturus speraretur. Si morbus talis non esset, vt de sanitate desperandum videretur: sine Congregatione generali Vicarius per eundem Præpositum posset constitui, vt ipsius officio, donec conualesceret, omnino fungeretur; et tunc, recuperata sanitate, concessa ei prius facultas cessaret.

E Hinc apparet, necessarium non esse ad hoc statuendum ad congregationem venire; nisi obedientia Sedis Apostolicæ intercederet, quæ Præpositum, vel Societatem (vt dictum est) ad peccatum obliget, si minus imperata fiant.

IN CAPVT VI.

HOC præstabit in primis authoritate, & exemplo vitæ suæ, et charitate ac dilectione Societatis in Christo Domino nostro, & oratione assidua ac desiderijs plena, et sacrificijs, quæ gratiam conseruationis et augmenti huiusmodi impetrent; et ex ijs, quæ præstare ipse potest, hoc maximi momenti apud eum esse debet, & in quo plurimùm in domino cōfidat. Est enim in primis efficax ad gratiam à diuina Maiestate impetrandam, à qua, quod expetitur, procedit: idque potissimùm faciet, cùm necessitas occurrerit, tum etiam id faciet, solicitudinem adhibendo ad Constitutionum obseruationem, iniungendo crebrò sibi rationem reddi eorum, quæ in prouincijs omnibus geruntur per Prouinciales, scribendo eisdem quod sentit de rebus ad se relatis, et curando, vt prouideatur, vbi conuenit, per se, & ministros; de quibus agetur. A

Hoc intelligēdum est, quatenus declinari poterunt. Sed demum prudentia docebit, num per se aut alios de Societate debeat nonnunquam aliquorum piorum operum, quæ ad Societatem non pertinent, curam suscipere, vel quòd magni sint momenti in Dei obsequio, vel in gratiam eorum, qui id impetrare student. B

Præscribere ordinem, qui tenēdus est (si talis non C

 esset

esset, qualis conueniret) vbi residet, & etiam alijs in locis, Præpositi Generalis est. Sed executio alijs, vt dicitur, demandabitur.

D *Quoniam qui cum tam multis hominibus, deque rebus tam varijs & tanti momenti agere debet, si aliorum ministerio non iuuaretur, onus ferret intolerabile, quod ne magna quidem cum distractione animi, & sanitatis ac longioris vitæ dispendio bene posset sustinere. Et sic videre est, eos omnes, quibus gubernationum alicuius momenti cura est commissa, quò illis satisfacere possint, multis ad id auxilijs subleuari. Vnde & Generalis, vt bene, expeditè, & suauiter suum officium faciat, eisdem indiget auxilijs.*

E *Huius officium erit, ex omnibus litteris, & alijs, quæ ad Generalem referuntur, summam in pauca redigere, & illa annotare, quæ eidem sunt proponenda, et quæ postulant, vt respondeatur, vel aliquid agatur; &, prout se extendet munus à Generali commissum, litteris poterit respondere; siue Generalis, siue ipse Secretarius de ipsius commissione eas subscribat: & Generali eas, vel secũdum eius voluntatem Assistentibus, vel alicui eorum, aut etiam nulli ostendat; prout res ipsæ, de quibus scribitur, & ratio personæ Secretarij exigunt.*

F *Etiam res scribendæ maioris momenti, et instructiones eorum, qui huc & illuc mittuntur, cum his antè, quàm scriberentur, possent conferri: quodque eis*

videretur

videretur, posset Secretarius Superiori referre; & tantundem in ijs, quæ ad doctrinam pertinent. Hæc autem non solùm subleuarent Generalem, sed etiam rebus illis, quæ ab ipso constituerentur, maiorem authoritatem afferrent.

Quanuis Procuratorum solita habitatio in domibus professæ Societatis non sit, sed in alia ipsis aßignata: nihilominus, quando non tractant lites, vel quando necessitas aliqua vrgeret, vel alioqui conueniret, & ad tempus, possent in domibus habitare. Et hoc eorum iudicio relinquitur, qui in dictis domibus professæ Societatis alijs præsunt, iuxta quod ordinatum, vel commissum eis fuerit à Generali, vel de ipsius intentione eis constiterit. G

Vel vt plures Procuratores constituerentur; prout res, quæ incidunt, & neceßitas vrgens diuersarum ac variarum regionum postularet. H

Ex ijs, quæ dicta sunt de Generali, intelligi poterit quod Prouincialibus, & localibus, & Rectoribus Collegiorum conuenit, quod attinet ad Dei dona, quibus ornari debent ad potestatem, officium, et auxilia, quibus vti eos oportet; prout expreßè dici poterit in Regulis, quæ ad Præpositos huiusmodi particulares pertinent. I

DECLARATIONES
IN DECIMAM PARTEM.

A CONSIDERANDO, quàm instanter, quàmque multis rationibus curatum sit, vt aliqui de nostra Societate varios Episcopatus sumerent, cumque in multis obuiā itum sit, nec tamen in Patriarchatu et Episcopatibus Aethiopiæ admittendis resisti potuerit: de hoc auxilio ad opus illud Aethiopiæ, & alia similia, cùm resistendi modus deesset, cogitatum est. Non tamen obligatur Societas ad hoc munus suscipiendum, quādocunque alicui ex ea Episcopatus esset admittendus: Immo libera manet, vt id oneris & relinquere, & assumere posśit; vbi multum referre ad Dei obsequium iudicaret. Post emissam autem profeśsionem hoc votum simplex cum alijs, de quibus diximus, emittetur.

B Inprimis cōseruetur beneuolentia Sedis Apostolicæ, cui peculiariter inseruire debet Societas: deinde Principum secularium, & magnatum, ac primariæ authoritatis hominum; quorum fauor, aut alienatio animi multum facit, vt ostium diuino seruitio, & bono animarum aperiatur, vel præcludatur. Sic itidem, cùm

cùm aliqui malè affecti esse intelligerentur, præcipuè si homines sint non vulgaris authoritatis, orandum est pro eis, vtendumque rationibus conuenientibus, vt in amicitiam redeant, vel certè aduersarij non sint, idque non timore contradictionum, vel, quòd asperius quicquam nobis inde posset accidere; sed vt per huiusmodi hominũ beneuolentiam magis in rebus omnibus Dei obsequium & gloria crescat.

Ad hoc etiam curandum est, vt Domus, & Collegia in locis, vbi sit purum & salubre cœlum, habeantur, & non in eis, qui contrariam habent proprietatem. C

FINIS.

ROMAE, In Aedibus Societatis IESV,
Anno Domini M D L I X.
De Licentia Superiorum.

FORMVLA VOTORVM SIMPLICIVM, QVAE
Professi emittunt post professionem.

EGO N. *Professus Societatis IESV, promitto Deo omnipotenti coram eius Virgine matre, & tota curia cœlesti, & coram N. locum Generalis Præpositi tenente, nunquam me acturum quacunque ratione, vel consensurum, vt, quæ ordinata sunt circa Paupertatem in Constitutionibus, & Declarationibus Societatis, immutentur; nisi quando ex causa, iuxta rerum exigentiam videretur Paupertas restringenda magis.*

Præterea promitto nunquam me acturum, vel prætensurum, ne indirectè quidem, vt in aliquam prælationem vel dignitatem in Societate eligar, vel promouear; tum, siquem sciam id curare, vel prætendere, promitto illum, remque totam me manifestaturum Societati, vel Præpositis eius.

Promitto præterea nunquam me curaturum, prætensurumue extra Societatem prælationem aliquam, vel dignitatē, nec cōsensurum in mei electionem, quantum in me fuerit, nisi coactus obedientia eius, qui mihi præcipere potest sub pœna peccati.

Insuper promitto, siquando acciderit, vt hac ratione in præsidē alicuius ecclesiæ promouear, pro cura,

quam de animæ meæ salute, ac recta muneris mihi impositi administratione gerere debeo, me eo loco, ac numero habiturum Præpositum Societatis Generalem, vt nunquam consilium audire detrectem, quod vel ipse per se, vel quiuis alius de Societate, quem ad id ipse sibi substituerit, dare mihi dignabitur.

Consilijs verò huiusmodi ita me pariturum semper esse promitto; si ea meliora esse, quàm, quæ mihi in mentem venerint, iudicabo; omnia intelligendo iuxta Societatis IESV Constitutiones, & Declarationes: In tali loco, tali die, mense, & anno, et cæt.

LAVS DEO

ERRATA QVAEDAM INTER LEGENdum animaduersa sic emendabis.

Pagina 10. versu 7. & non generale nationis; adde, aut patriæ.

Pag. 11. ver. 1. vel à coniunge, Lege, vel à coniuge. & ver. 5. accideret. Lege, acciderit.

Pag. 12. ver. penultimo; quibus in iure agitur, Lege; de quibus in iure agitur.

Pagina. 14. ver. 20. u ea claritas, Lege, ut ea claritas.

Pag. 22. ver. 16. prudentia, Lege, prudentiæ.

Pag. 33. ver. 5. qui vnus tantùm esse debet, Lege, qui vnus tantùm ordinariè esse debet.

Pag. 49. ver. 3. iudicadum, Lege, iudicandum.

Pag. 53. ver. 17. iuuerit atiam, Lege, iuuerit etiam.

Pag. 57. ver. vltimo. Mataphysica, Lege, Metaphysica.

Pag. 60. ver. 22. summa Theologiæ, Lege, summa Theologiæ Scholasticæ.

Pag. 61. ver. 19. studijs impendatur: adde, certa tamen regula præscribi non potest.

Pag 63. ver. 9. publiba, Lege, publica.

Pag. 80. ver. 8. qaoadeius, Lege, quoadeius.

Pag.

Pag. 89. ver. 2. qui Confessarij constituti sunt, Lege, qui Confessary ordinary constituti sunt.

Pag. 106. ver. 5. condemnatione, Lege, condemnatio.